ОПШТИНА КРУШЕВО

Предлагач: **Градоначалник на Општина Крушево**

Изготвувач: **Одделение за локален економски развој**

ИНТЕГРИРАН ПЛАН ЗА ЛОКАЛЕН РАЗВОЈ
на општина Крушево
за периодот 2019-2022 година

Крушево, МАРТ 2019

СОДРЖИНА

ПРЕДГОВОР 3

ВОВЕД ВО СТРАТЕШКОТО ПЛАНИРАЊЕ НА ЛОКАЛНИОТ ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ 4

КООРДИНАЦИЈА И РАБОТНИ ТЕЛА 5

ИЗВРШУВАЊЕ (СПРОВЕДУВАЊЕ) И НАБЉУДУВАЊЕ (СЛЕДЕЊЕ) 7

ПРОФИЛ НА ОПШТИНАТА 9

Историја на Крушево 9

Географска положба на Општина Крушево 10

Климатски карактеристики ....

Хидрографија 12

Вегетација 12

Сообраќајна инфраструктура 12

Демографски податоци ....

Економски карактеристики 15

Индустриска зона ОПАЛЕНИК 18

Банки и други финансиски институции 21

SWOT АНАЛИЗА *22*

ВИЗИЈА ЗА ОПШТИНАТА КРУШЕВО 25

СТРАТЕШКИ ФОКУСИРАНИ ОБЛАСТИ СО СТРАТЕШКИ ЦЕЛИ 25

Стратешки Фокусирана Област 1: Туризам 26

Стратешки Фокусирана Област 2: Занаетчиство, мали и средни бизниси 26

Стратешки Фокусирана Област 3: Рурален развој 27

Стратешки Фокусирана Област 4: Екологија 27

Стратешки Фокусирана Област 5: Култура и Историја 27

ИДЕЈНИ ПРОЕКТИ 28

РАСПОРЕД НА ПРЕДЛОЖЕНИТЕ ПРОЕКТИ СПОРЕД СТРАТЕШКИТЕ ЦЕЛИ 28

АКЦИОНЕН ПЛАН ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ИНТЕГРИРАНИОТ РАЗВОЕН ПЛАН НА ОПШТИНА КРУШЕВО ЗА 2019-2022 ГОДИНА 35

ПРОЕКТИ И АКТИВНОСТИ 36

БУЏЕТСКИ ПРЕДВИДУВАЊА 36

ПРЕДГОВОР

Предлог Интегриран локален развоен план на општина Крушево во периодот 2019 – 2022, претставува стратешки документ, кој во себе ги интегрира искуствата од претходно изработените стратешки документи, потенцијалите на расположивите ресурси во општината, како и актуелните моменти во процесот на децентрализација во Република Македонија.

Стратешкиот документ за локален економски развој на општина Крушево врз база на визијата и SWOT анализата, идентификува пет стратешки фокусирани области во кои треба да се развива општината, при тоа да ги искористи сопствените јаки страни и надворешните можности, а да ги надмине слабостите и да се соочи со надворешните закани како со предизвици.

Подготовката на Интегриран локален развоен план вклучува учество на различни чинители (членови на Советот, граѓани, бизнис заедница, групи на цивилното општество и др.) со цел одредување на стратешките области на кои треба да се фокусира општината (секторите) и поставување на стратешките цели за секоја од стратешките области, кои ги одразуваат нивните потреби. Партиципативниот пристап беше постојано присутен во процесот на стратешко планирање.

Носител на изработката на Интегриран локален развоен план беше работната група формирана од општината која вклучуваше претставници на Советот на општината, Градоначалникот со општинскиот раководен тим, државни службеници од одделенијата за локален економски развој и урбанизам, комунални работи и заштита на животната средина, претприемачи и други релевантни локални експерти.

Не сакајќи да се запре само на изработката на стратешкиот документ а со цел да се задржи позитивниот момент на ентузијазам и ангажираност на учесниците, работната група, стратешките насоки и визијата за развој на општината ги преточи во соодветни проекти и истите ќе бидат детално разработени во рамките на процесот на акционото планирање.

Почитувани членови на Советот на општина Крушево, Ви го предлагам оваој Интегриран локален развоен план за период од 2019-2022 година како водилка во локалнио економски развој на општината и истиот молам да го усвоите и со тоа да направиме уште еден чекор кон фокусирањето на мобилизирањето и искористувањето на сопствените ресурси во целокупниот развој на нашата општина.

Градоначалник,
Томе Христоски

ВОВЕД ВО СТРАТЕШКОТО ПЛАНИРАЊЕ НА ЛОКАЛНИОТ ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

Управувањето со било која општина не е рационално доколку нема планирање. Севкупните долгорочни цели треба да ги насочуваат деталните краткорочни планови и активностите кои се базираат врз нив.

Долгорочното планирање се фокусира на тоа како општината ќе изгледа на крајот на некој одреден временски период, вообичаено помеѓу 5 и 20 години во иднина. Стратешкото планирање се фокусира на стратегиите како да се стигне дотаму. Во зависност од стабилноста на општеството и неговото темпо на развој, стратешкото планирање може да се подготви како долгорочно планирање но истотака и како **среднорочно планирање** гледајќи 3-7 години кон иднината. Врз основа на Законот за Буџетите, јавната администрација на Македонија се фокусира на 3 годишно стратешко планирање**.**

Изработката на овој стратешки документ во себе ги инкорпорира тригодишните развојни програми на општината, Стратегијата за Локален економски развој за период 2015-2021, Локалниот Акциски план за унапредување на еднаквите можности на жените и мажите за 2019 год. , делови од Стратегијата со акцискиот план за развој на туризмот во Крушево 2007-2013 год., Програм за енергетска ефикасност на општина Крушево 2018-2020 год.,како и многу елементи од изработени студии (студија за прекугранична соработка и развој на туризмот и културата во општините Крушево-Република Македонија и Нимфео-Република Грција од 2008 год., Физибилити студија за ски центар Мусица од 2008 год. како и Прелиминарната оценка на изводливост за управување, одржување, инвестиции и развој на спортската инфраструктура во Крушево од 2018 година.

Интегрираниот локален развоен план на општина Крушево покрај горе наведените стратешки документи соодветствува и со стратешките документи усвоени од Пелагонискиот плански регион како што се Програмата за развој на Пелагонискиот плански регион 2015-2019 година и Физибилити студијата за развој на Пелагонискиот плански регион како дестинација за авантуристички туризам.

Постапката на подготовка и донесување на Интегриран локален развоен план на Општина Крушево е дизајнирана со цел да и овозможи на локалната самоуправа да ги имплементира успешните искуства на локалните самоуправи од развиените локални заедници кои се карактеризираат со :

1. Ориентираност кон ИДНИНАТА
2. Фокусирање на тоа ШТО сакаат да постигнат
3. Мобилизирање КАКО тоа да го постигнат

4. Партиципирање на сите засегнати страни во процесот на планирањето
5. Транспарентност на процесот
6. План за имплементација
7. Финансиски план
8. Организациски план
9. Мониторинг и следење на имплементацијата
10. Евалуација

Стратешко планирање е процесот на одредување на тоа што општинската организација има намера да биде во иднина (визија) и на активностите со кои ќе стигне дотаму. Целта е да се изнајде најдобра иднина за општината и најдобриот пат за да се стигне до оваа дестинација.

Следејќи ги горе наведените карактеристики , стратешкото планирање на локалниот економски развојот во Општина Крушево, опфаќа **ВИЗИЈА за иден период од 4 години** (2019-2022 година).

Стратешкото планирање на локалниот економски развој, претставува еден вид чадор за сите други планови во општината, и вклучува фундаментални избори за иднината на општинската организација како:

- Стратешките фокусирани области (секторите за развој), стратешките цели и конкретните **цели** со кои што општината ќе настојува да ја постигне визијата

- **програмите и проектите** кои треба да се имплементираат за постигнување на целите.

Планирањето на **Стратешките фокусирани области, односно Секторското планирање** во ЕЛС може да се презентираат и во форма на одделни Секторски стратешки планови или програми.

Исто така потребно е да се запамти дека **општината треба да се концентрира при своето планирање на општинските задачи, а не на планирањето и имплементацијата на приватниот сектор** како што се индустријата, приватните услуги и земјоделието. Општината може да го промовира на различни начини локалниот економски развој во приватниот сектор со цел да создава **пријателски настроена деловна средина** во општината и да ги планира своите промотивни активности, како и активностите за соработка.

Партиципативниот пристап на стратешко и акционо планирање беше поддржан од **носителот на процесот** – Томе Христоски - градоначалник на Општина Крушево, а за координинација и имплементација на процесот на планирање се формираа соодветни тела избрани на транспарентен начин почитувајќи ги критериумите на компетентност и заинтересираност на секој од неговите членови.

КООРДИНАЦИЈА И РАБОТНИ ТЕЛА

За координирање и водење на процесот на подготовка на Стратегијата локален економски развој на Општина Крушево се формира **Координативно тело** во состав:

Реден бр.	Име и презиме	Општина/Организација
1	Коста Мицкоски	Одделение за локален економски развој
2	Татјана Хасану	Одделение за локален економски развој
3	Васил Јошески	Одделение за урбанизам, комунални работи и заштита на животната средина
4	Тома Петроски	Претседател на Совет на Општина Крушево
5	Кита Христоска	Одделение за финансирање и буџет
6	Такули Кардула	Одделение за локален економски развој
7	Кире Аврамоски	Одделение за локален економски развој

Во процесот на стратешкото планирање особено е потребна бројност и структурна разноликост на учесниците во работните групи со цел да се имаат во предвид ставот и идеите на поширокото граѓанство.

Подготовката на Стратегијата за локален економски развој се реализира преку активно учество и работа на следните работни групи :

1. Работна група за туризам

Реден бр.	Име и презиме	Општина/Организација
1	Тома Пертоски	Совет на општина Крушево
2	Филип Ристески	Хотел Монтана
3	Коре Сотироски	Совет на општина Крушево
4	Фаница Гогол	ЕЛС одделение за урбанизам
5	Ѓорги Христоски	Здружение за туризам и угостителство
6	Игор Тодевски	Хели клуб - Крушево
7	Никола Чавкароски	Здружение за туризам и угостителство
8	Марија Петреска	Младински совет
9	Лефкија Гажоска	НВО Центар за хумани односи

2. Работна група за занаетчиство, мали и средни бизниси

Реден бр.	Име и презиме	Општина/Организација
1	Сотир Габелоски	ЕЛС одделение за урбанизам
2	Спасика Тасеска	НВО Цвет

3	Евгенија Јуца	Совет на општина Крушево
4	Драган Јанкоски	НВО Академик Крушево
5	Фаница Гогол	ЕЛС одделение за урбанизам
6	Андигона Ангелеска	НВО Центар за хумани односи
7	Гоце Ристески	Инен Декор
8	Захарина Христоска	НВО Крушевска жена

3. Работна група за рурален развој

Реден бр.	Име и презиме	Општина/Организација
1	Еран Мемедоски	МЗ Пресил – Совет на општина Крушево
2	Славица Стефаноска	Мин. за земјоделие –подрачна единица
3	Томче Стојчески	АПРЗ работна единица Крушево
4	Пеце Стеваноски	Здружение на пчелари
5	Кире Павлоски	Дооел Трстеник Опаленик
6	Занија Сулејманоски	Мин. за земјоделие –подрачна единица
7	Орде Мицкоски	Мин. за земјоделие –подрачна единица
8	Михајло Николоски	АПРЗ работна единица Крушево

4. Работна група за екологија

Реден бр.	Име и презиме	Општина/Организација
1	Даница Кондоска	ЈП Комуна Крушево
2	Верица Стојческа	ЈП Комуна Крушево
3	Станка Ефремова – Трајкоска	ЈП Комуна Крушево
4	Агапи Чункоска	ОУ Никола Карев Крушево
5	Драгана Филипоска	Одделение за урбанизам
6	Васил Јошески	Одделение за урбанизам, раководител
7	Дина Ѓорческа	НВО Крушевска жена

5. Работна група за култура и историја

Реден бр.	Име и презиме	Општина/Организација
1	Зоран Богески	НУ Историски Музеј Крушево
2	Даница Јанакиески	НУ Историски Музеј Крушево
3	Бети Талеска	НУ спомен куќа Тодор Проески
4	Зоран Николоски	НУ спомен куќа Тодор Проески
5	Кире Аврамоски	ЕЛС одделение за ЛЕР
6	Кире Николоски	Општина Крушево
7	Валентин ?????	Дом на култура Н.Н.-Борче Крушево

Процесот на Стратешкото планирање локалниот економски развој имаше одредена динамика на активности во која свој придонес дадоа како членовите на работните групи, координативното тело така и Градоначалникот на Општината Крушево.

Изработката на Интегриран локален развоен план се реализираше во октомври 2018 – март 2019 и се базираше на првично генерирање на идеи за проекти кои би го подобриле економското опкружување на општината, а кои би претставувале основа за понатамошно реализирање на Стратешките цели и Визијата на Општината Крушево.

ИЗВРШУВАЊЕ (СПРОВЕДУВАЊЕ) И НАБЉУДУВАЊЕ (СЛЕДЕЊЕ)

Стратешкото планирање само по себе нема да има ефект доколку носителите на локалниот развој и сите заинтересирани страни во сферата на локалниот еконосмки развој во Општина Крушево не превземаат понатамошни активности за реализирање на проектните идеи , односно нивно спроведување во целост.

Поради тоа , потребно е да се спроведат следните понатамошни активности:

1. подготовка на проектната документација за финансирање на проектот;
2. аплицирање и водење на преговори со донатори и инвеститори за учество во финансирањето на проектот;
3. мобилизирање на граѓанскиот и бизнис секторот за поддршка и нивно вклучување во проектите.

Стратегијата за локален економски развој на општина Круешево по својата содржина ги опфаќа следните поглавја :

1. Профил на општината
2. SWOT
3. Визија за развој на Општината Крушево
4. Стратешки фокусирани области
5. Стратешки цели
6. Идејни проекти

ПРОФИЛ НА ОПШТИНАТА

Историја на Крушево

Градот Крушево има широка и длабоко врежана историја со која се препознава и историјата на Р. Македонија. Крушево е познато по своето историско минато и културно богатство кое како вечен спомен ги чува во себе историјата и настаните. Градот со гордост го чува сеќавањето на Илинденското востание, кога се создаде и првата Република на Балканот - Крушевската Република на 2-ри август 1903 год. Од тоа време Крушево како град има изобилство на споменици и други културно-историски објекти, како на пример споменикот Илинден, откриен на 2ри август 1974 година на 30 годишнината од Првото заседание на АСНОМ и 71 годишнината од Илинденското востание. Споменикот е симбол на непокорот, борбата и вечниот стремеж на македонскиот народ за национална слобода.

(slika)
Споменик Илинден

Легендарниот Мечкин Камен претставува епопеја сам за себе и е длабоко врежан во свеста на нашиот човек како симбол на јунаштво и саможртва. По своите димензии и крвави последици борбата за одбрана на Крушевската Република при „Мечкин Камен” ги надминала не само оние што се воделе околу Крушево туку и насекаде низ Македонија. Покрај културно-историските споменици, градот изобилува и со стари куќи изградени со посебен архитектонски стил и затоа Крушево се нарекува и музеј на стара архитектура.

(slika)
Галерија Никола Мартиноски

Во Галеријата "Никола Мартиноски" е изложено извонредното ликовно творештво на доајенот на современата македонска ликовна уметност, академикот Никола Мартиноски (1903-1973).

Музејот на НОБ е отворен во 1988 година и во него се сместени експонати кои потсетуваат на НОБ од 1941 до 1945 година.

Во црквата Св. Јован, уште наречена галеријата на стари икони и фрески од Крушевските зографи се изложени највредните дела на 20тина иконописци, фрескописци и резбари познати низ цела Македонија.

Музејот на Илинденското востание и Крушевската Република е сместен во староградска куќа од 19тиот век во која е прогласена Крушевската Република во 1903 година. Во него хронолошки се изложени највредните документи од настанокот на градот и неговиот бунтовен дух, подготовките и текот на илинденското востание против турската империја.

Географска положба на Општина Крушево

Општината Крушево се простира на југозападниот дел од Република Македонија. Во рамките на општината градот Крушево има централна местоположба и претставува административен, економски и културен центар на општината. Тој се наоѓа на надморска височина од 1250 м, со што претставува град со највисока надморска височина на Балканот. Општината Крушево е сместена во претежно ридско-планинско подрачје на надморска височина од 600 до 1800 м. Општина Крушево е распространета на ридско-планиски дел, при што ридскиот дел зафаќа 44%, а планинскиот дел 56% од вкупната површина од 201 км².

Обработливата површина зафаќа 6199 ха, или 72 % од вкупната земјоделска површина.

Соседни општини се Кривогаштани и Долнени на исток, Македонски Брод и Пласница на север, Другово на запад, Демир Хисар на југозапад и Могила на југ.

Општина Крушево располага со следниве природни богатства:

Кварц -со чистота од 97 %– 98 % во реоните на селата Саждево, Јакреново и Селце.

Боксит -со чистота од 28 % во реонот на селата Пуста Река, Горно Дивјаци, Долно Дивјаци и Арилево.

Волфрам во количини доволни за експлоатација во реонот на селата Пуста Река, Горно Дивјаци, Долно Дивјаци и Арилево.

Злато со просечна количина од 15 г/тон, во реонот на с. Пуста Река (рудник експлоатиран во време на римскиот период).[1]

Климатски карактеристики

Територијата на општината Крушево, која се простира на ридскопланинско подрачје и на северозападниот дел од Пелагониската котлина, се карактеризира со умерено-континентална клима, со изразито влијание на планинската клима, од запад и котлинската клима, од исток.

Генерално, во градот доминира планинска клима со 2250 часа сончеви часови годишно. Средната годишна температура е 8˚Ц. Најстуден месец е јануари, со средна минимална температура од - 4,8˚Ц, додека најтопол месец е август, со средна максимална температура од 29,2˚Ц. Средната годишна минимална температура е 2,8˚ Ц и средната годишна максимална температура е 15,8˚Ц.

Просечните врнежи годишно изнесуваат 806 мм.

Хидрографија

Територијата на општина Крушево се карактеризира со слаба хидрографска мрежа. Најзначаен водотек претставува реката Црна, која влегува на територијата на општината над селото Бучин, ги собира површинските и ги дренира подземните води. Главни притоки на реката Црна се реките Жаба, Журешница и Селишка река, кои извираат од Крушевската планина. Водостојот на реките е најголем при врнежите и топењето на снеговите, кога тие и се претвораат во порои.

Вегетација

Со оглед на тоа што, општината Крушево претежно е средно, до високо планинско подрачје, просторот на целото подрачје е богат со шума и ја претставува Крушевската планина, како дел од Бушовата планина. На самата планина има голем број шумски пасишта, додека оголени делови постојат по благите била. Шумите со кои обилува подрачјето се релативно млади и девастирани и прилично се правилно

[1] Податоците се земени од испитувањата на извршено од страна на Геодетски Институт – Скопје.

распоредени, Најпрво започнува појасот на плоскач и цер, потоа се надоврзува појасот на дабовата шума со доминантниот даб горун, за на крај да се простира појасот на буковата шума, со што завршува шумската вегетацијата.

Познати и позначајни букови шуми, кои воедно и се заштитени, како шуми со особени вегетациски вредности, се буковите шуми, во северозападниот дел кон врвот Мусица. Околу самиот град Крушево има вештачко подигнати борови насади и букови шуми (корија).

Сообраќајна инфраструктура

Сообраќајна поврзаност

Степенот на интегрираност на еден простор, обемот на движење на населението и размената на материјални добра и информации, зависи од квалитетот на комуникациската т.е. сообраќајната поврзаност со просторите во опкружувањето. Општината и градот Крушево сообраќајно се поврзани преку регионалните патни правци П 516 (Прилеп – Крушево - Сладуево) и П 517 (Крушево - Пуста Река - Цер), со магистралните патни правци М4 и М5, а преку нив со надворешната патна мрежа.

Низ територијата на Крушево не поминува магистрален пат. Најблискиот магистрален пат е правецот М5, кој поминува покрај Прилеп.

Демографски податоци

Општината Крушево, според бројот на жителите, спаѓа во помалите општини во Република Македонија.

Во општината, со пописот на населението, домаќинствата и становите од 2002 година утврдено е следното население:

Градско население	5330 жители
Селско население	4354 жители
Вкупно	9684 жители

Број на жители по населени места :

Населено место	жители
Алданци	417
Арилево	13
Белушино	64
Борино	441
Бирино	-
Бучин	738
Врбоец	256
Горно Дивјаци	46
Долно Дивјаци	59
Јакреново	212
Милошево	50

Норово	599
Острилци	32
Пресил	444
Пуста Река	134
Саждево	393
Свето Митрани	434
Селце	22

Во самиот град Крушево живеат околу 47% од жителите на целата Општина.

Според пописот од 2002 год. општина Крушево го има следното население по етнички групи:

Национална структура	Број	%
Македонци	6081	62.79
Албанци	2064	21.31
Турци	315	3.25
Власи	1020	10.53
Срби	38	0.39
Бошњаци	137	1.41
Роми	-	-
Останати	29	0.30
Вкупно	9684	100

Структура на населението според етничка припадност

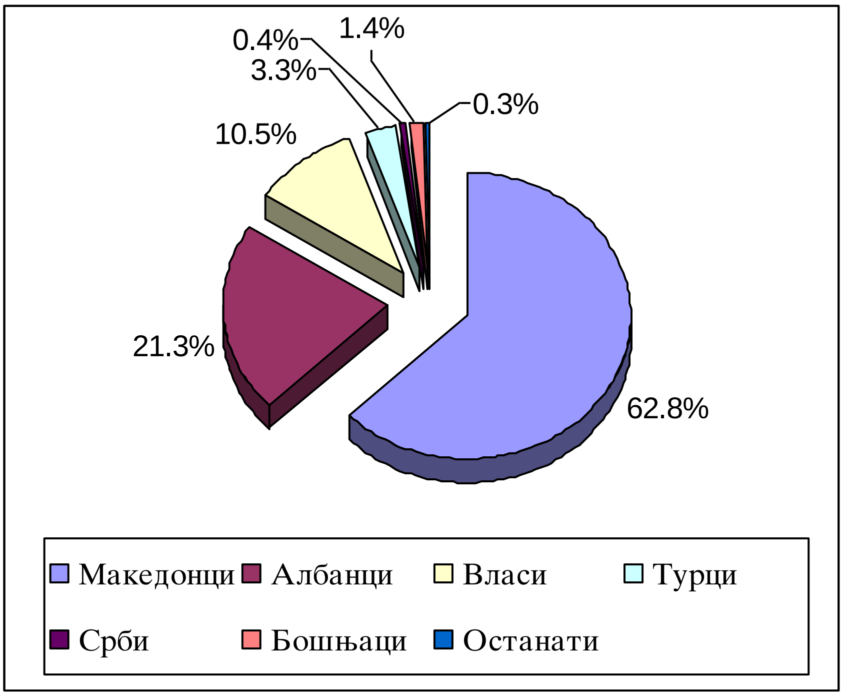

Поради присуството на Албанско население над 21% , Општина Крушево е двојазична општина. Со Одлука на Советот на општина Крушево како службен јазик е прогласен и Влашкиот јазик.

Прегледот на невработени лица според школска подготовка е даден во следнава табела, состојба 30.10.2018 год. [2],

Центар за вработување Крушево	Вкупно		Без образование и со основно образование		Завршено средно образование	
	се	жени	се	жени	се	жени
	1238	498	483	171	610	245

Центар за вработување Крушево	Више образование		Високо образование		Магистри и доктори на науки	
	се	жени	се	жени	се	жени
	26	12	109	61	10	9

Прегледот на невработени лица според возрасната стриктура е даден во следнава табела, состојба 30.10.2018 год. [3]

Центар за вработување Крушево	Вкупно		Од 15 до 19 год.		Од 20 до 24 год.		Од 25 до 29 год.	
	се	жени	се	жени	се	жени	се	жени
	1238	498	23	8	105	40	133	51

Центар за вработување Крушево	Од 30 до 34 год.		Од 35 до 39 год.		Од 40 до 44 год.		Од 45 до 49 год.	
	се	жени	се	жени	се	жени	се	жени
	122	53	125	47	114	50	120	57

Центар за вработување Крушево	Од 50 до 54 год.		Од 55 до 59 год.		Од 60 години и повеќе	
	се	жени	се	жени	се	жени
	178	82	183	74	135	36

Економски карактеристики

[2] Според податоците од АВРМ.
[3] Според податоците од АВРМ.

Стопанството во општината Крушево може да се окарактеризира како неразвиено. Статистичките податоци од индустриското производство и од другите стопански гранки од последните години прикажуваат пад, без оглед дали се работи за индустријата, трговијата или друга стопанска дејност. Загрижува податокот за стапката на невработеност која согласно презентираните податоци во овој момент изнесува 40%.

Секундарниот сектор е застапен со неколку помали капацитети од различи области од кои активни се следните:

- Тутунска индустрија СЕКЕ;
- Фајф летерс – производство на марихуана и екстракти од марихуана;
- Трикотажа “Фалко”;
- Дооел Монтана Палас,
- Дооел Борче – производство на столарија;
- Дооел Инен Декор - производство на столарија;
- АД Европрофил – производство на композитни профили;
- Еко Шар – произвоство на млечни производи

Малубројните трговски капацитети во градот, се лоцирани во и околу старата чаршија, која се наоѓа во центарот на градот.

Активни деловни субјекти во општина Крушево според големина, состојба 31 декември 2013 година [4].

Големина	**Број**
Микро	154
Мали	48
Средни	1
Големи	0
Вкупно	203

На следната табела е дадена структурата на деловни субјекти во општина Крушево, состојба 31 декември 2013 година. [5]

Ред. Бр.	Стопански сектор	Број на регистрирани

[4] Според податиците од Државен завод за статистика, Статистички годишник на Република Македонија, 2014
[5] Според податиците од Државен завод за статистика, Статистички годишник на Република Македонија, 2014

		субјекти
1	Земјоделство, шумарство и рибарство	7
2	Рударство и вадење на камен	0
3	Преработувачка индустрија (производство на прехранбени производи и пијалоци, производство на тутунски производи, текстилни ткаенини, штавење, доработка и производство на кожа, производство на куфери, торби и обувки, преработка на дрво и производи од дрво, производство на целулоза, хартија и производи од хартија)	20
4	Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација	0
5	Снабдување со вода, отстранување на отпадни води, управување со отпад и дејности за санација на околината	1
6	Градежништво	6
7	Трговија на големо и мало, поправка на моторни возила и мотоцикли	68
8	Транспорт и складирање	24
9	Објекти за сместување и сервисни дејности со храна	26
10	Информации и комуникации	4
11	Финансиски дејности и дејности на осигурување	0
12	Дејности во врска со недвижен имот	1
13	Стручни, научни и технички дејности	11
14	Административни и помошни услужни дејности	2
15	Јавна управа и одбрана, задолжително социјално осигурување	2
16	Образование	3
17	Дејности на здравствена и социјална заштита	13
18	Уметност, забава и рекреација	6
19	Други услужни дејности	9
20	Дејности на домаќинствата како работодавачи, дејности на домаќинствата кои произведуваат разновидна стока и вршат различни услуги за сопствени потреби	0
21	Дејности на екстратериторијални организации и тела	0
Вкупно		203

Во општината има 1406 регистрирани вработени во сите сектори како и 430 регистрирани индивидуални земјоделски производители. (Овој податок се однесува на регистрирани индивидуални земјоделски производители за општина Крушево и с.Житоше кое се наоѓа во општина Долнени. Одвојување, односно добивање на чист податок за регистрирани индивидуални земјоделски производителе само за општина Крушево не е можно поради сеуште неподелени катастарски податоци помеѓу двете општини).

Согласно податоците од Државниот завод за статистика и пописот за земјоделство од 2007 година, најразвиена гранка од сточарскот производство во општина Крушево е говедарството, особено одгледувањето на молзни крави и овчарството, по што следува одгледувањето на живина и свињарството. Податоците

за бројната состојба со добитокот, живина и пчелни семејства во Пелагонискиот регион и во Општина Крушево се дадени во следните две табели:

	Коњи	Говеда	Свињи	Овци	Кози	Живина	Пчелни семејства
Пелагниски регион	3 082	56 988	8 246	133 788	2 006	312 466	21722

Вкупен број на добиток, живина и пчелни семејства во Пелагониски регион[6]

	Коњи	Говеда	Свињи	Овци	Кози	Живина	Пчелни семејства
Општина Крушево	408	820	334	5825	234	10768	3750

Вкупен број на добиток, живина и пчелни семејства во Општина Крушево[7]

Од зеленчукот најзастапено е производството на кромид и пиперка, додека од индустриски растенија најзастапено е производството на тутун. Останатите индустриски растенија се одгледуваат на незначителни површини.

Општина Крушево	зеленчук								цвеќе и украсни растенија
	вкупно	домати	пиперки	крставици	грав	компир	кромид	друго*	
	188,68	7,15	57,87	0,67	21,91	27,62	59,90	13,56	3,76

Површина на зеленчук, цвеќе и украсни растенија, во хектари [8]

Друго*: лук, морков, зелка, лубеници, дињи, јагоди, друг зеленчук

	вкупно	соја	сончоглед	маслодајна репка	тутун	шекерна репка	други инд.устриски растенија
Општина Крушево	683,62	1,35	0,50	0	690,87	0	0,63

Површина на индустриски растенија, во хектари[9]

[6] Според податоците на ДЗС и пописот за земјоделство од 2007 година.
[7] Според податоците на МЗШВ на РМ - подрачна единица Крушево од 2017 година.
[8] Според податоците на МЗШВ на РМ - подрачна единица Крушево од 2017 година.
[9] Според податоците на МЗШВ на РМ - подрачна единица Крушево од 2017 година.

Индустриска зона ОПАЛЕНИК

Постои планска документација подготвена за индустриската зона ОПАЛЕНИК која се наоѓа во близина на регионалниот пат Прилеп – Крушево кај селото Алданци. Парцелите може да бидат наменети за производство, дистрибуција и сервиси, или поточно:

- Лесна незагадувачка индустрија
- Услуги
- магацини

Од вкупно осум предвидени парцели, четири се веќе во спостеност на тутунската индустрија СЕКЕ, погоните се изградени и иститe се ставени во функција.

Процентот на изграденост во рамките на една парцела е 40 до 60% и истиот го покажува процентот на градежното земјиште што може да бидат покриени со згради. Постојат уште 4 (четири) парцели во индустриска зона со површина на парцела, како што е прикажано во табелата подолу во текстот.

Број на парцела	Површина на парцела во м2
1.1	18507,00
1.2	14505,00
1.7	11154,00
1.8	11107,00

За овие преостанати парцели веќе има интерес од заинтересирани инвеститори, а општина Крушево ќе обезбеди бенефиции за потенцијалниот инвеститор, а се однесуваат на ослободување од локални даноци и такси. Поради зголемениот интерес за нови инвестиции се планира проширување на индустриската зона со изготвување на нов урбанистички план.

Туризмот како стопанска гранка зазема важно место во структурата на стопанството во Крушево. Градот располага со хотелите:

Хотел/Сместувачки капацитет	**Број на легла**
Хотел Монтана	220
Хотел Панорама	70

Хотел Илинден – во реконструкција	150
Детско одморалиште Бегова корија	150
Приватни сместувачки капацитети	580
Манастирски конаци	80

Капацитети за угостителство во општина Крушево, според пописот на угостителството во 2008 година.

Број на угостителски објекти	15
Број на седишта	605
Површина на објектите во м2	883

Извор: Државен завод за статистика

Сите овие капацитети се претежно пополнети во летните месеци, особено јуни, јули и август, зимскиот период, за Новогодишните празници, зимскиот распуст и викендите. Туризмот во општина Крушево претежно е базиран на искористување на полетиштето за параглајдери, скијачките капацитети на ски центарот Крушево, додека во помал обем е опфатен со организација на семинари и планински туризам.

За да се продолжи зимската сезона во зимско рекративниот центар Станич изградена е инсталација за вештачки снег со вкупна должина од 2000 м која вклучува: 6 водени топови за вештачки снег кои ќе ги опслужуваат патеките на Станич и патеката под жичарата, вештачка акумулација од 3500 м3 вода. За да се збогати зимската туристичка понуда ски – патеките се осветлени, изградена е патека за сноу борд скијање. Набавена е и опрема за одржување на зимскиот центар, ратрак, снежна санка

Неповолните временски прилики, врзани со глобалното затоплување не дозволуваат оваа опрема да се искористи во својот максимум, односно има периоди кога поради горе наведеното истата воопшто да не биде вклучена во текот на цела зимска туристичка сезона, од тие причини општина Крушево овие негативности планира да ги елиминира согласно Прелиминарната оценка на изводливост за управување, одржување, инвестиции и развој на спортската инфраструктура во Крушево од 2018 година.

Алтернативниот туризам може да се дефинира како голема можност за развојот на општината. Бројните манифестации кои се организираат во Крушево во текот на целата година го прават Крушево препознатлива дестинација за разновидна туристичка понуда во текот на целата година. Истиот, се мисли на алтернативните форми на туризам, има за цел да ја подобри заштитата и промоцијата на богатото културно наследство во Крушево, па така да се стумулира развојот на туризмот и културата со крајна цел придонес кон одржливиот развој на градот и општината.

Манифестацијата **10 дена Крушевска Република** ќе продолжи и понатаму да го привлекува вниманието на туристите збогатена со нови содржини.

Во општина Крушево според многу испитувања постојат најдобри услови во Македонија, на Балканот па и пошироко за летање со **параглајдери и змејови**. Крушево во изминатите неколку години беше домаќин на бројни национални, меѓународни и светски натпревари во летање со параглејдери и змаеви. Пратењето на овие светски трендови во туризмот бараат посебно елаборирање, се со цел максимално искористување на природните погодности како и зголемување на понудата за овој вид туристичка понуда, како крајна цел воведување на нови содржини за љубителите на адреналинскиот туризам и зголемување бројот на овој вид на туристи кои ќе престојуваат во Крушево.

Посебно внимание се обрнува на развојот на **активниот и авантуристички туризам** и промоција на Крушево како дестинација за активен одмор.

За љубителите на пешачењето и возењето на велосипед постојат потеки во должина од 40 км, вклучувајќи и патеки за **екстремен велосипедизам**.

Банки и други финансиски институции

Во Крушево функционираат следниве банки и други финансиски институции:

1. Банки

- Стопанска банка и

- Уни банка.

2. Осигурителни куќи

- Вардар осигурување,

- КЈУБИ Македонија,

- Евролинк,

- Албсиг,

- Винер осигурување,

- НОВА осигурување.

3. Пошти

- Македонска пошта.

- Достапни услугите:

  - Брза пошта

  - Карго експрес

  - Нова пошта

Школи

Во општина Крушево функционираат две основни училишта и една гимназија во која има повеќе смерови: смер општа гимназија, смер за готвачи, смер за хотелско туристички техничари и смер за угостителски техничари.

Здравствен дом

Здравствениот дом во Крушево располага до доволен број стручни здравствени работници – лекари од општа пракса као и лекари специјалисти, лекари - стоматолози и служба за брза медицинска помош.

Аптеки

Во општината фунционираат одлично снабдени три приватни аптеки.

SWOT АНАЛИЗА (Анализа на предностите, слабостите, можностите и заканите за развој на туризмот во Општина Крушево)

Работната група користејќи ги постоечките Профили на општината, земајќи ги во предвид актуелните состојби во развојот на општината нејзините внатрешни јаки и слаби страни, како и надворешните можности и закани во регионот и државата во целина, изработи ситуациона анализа (SWOT анализа) која е претставена во подолната табела:

Јаки страни / предности	Слаби страни

Добра инфраструктура која ги поврзува населените места	Недостаток на високо стручен туристички кадар
Гостопримливоста на луѓето од крушевскиот крај	Недостаток од маркетинг активности
Сигурност и безбедно живеење	Недостаток на прочистителни станици
Постоење на добри сместувачки капацитети	Недостатоци во пратење на светските трендови во барањата за сместување на туристите од давателите на смесувачки услуги
Релативно долгата традиција на Крушево во зимските спортови со постоечки кадар за зимски спортови	Неорганизирана туристичка понуда - пакети
Постоење на нордиска патека за натпревари по меѓународни норми	Недостаток на осветлување на патиштата
Релаксирани меѓуетнички односи во самото подрачје	Недостаток на добра инфраструктура во сите населени места
Постоење и работа на хотел со 4 ѕвезди	Недостаток на добра соработка помеѓу туристичките агенции
Постоење на добра мрежа на услужните дејности (болница, пошта, јавни услуги)	Недостаток на туристички водичи
Постоење на културно-историски објекти и верски објекти	Оштетени регионални и локални патишта
Постоење на староградска архитектура	Непостоење на планови за заштита на староградската архитектура
Постоење на различни манифестации (10 дена Крушевска Република, Крушевска софра, Крушево будно, крушево – град на култура, историја и традиција, Wen in Krusevo)	Недостаток на доволен капацитет на водоснабдување, проблеми во водоснабдувањето
Постоење на оригинални обичаи кои го карактеризираат подрачјето	Недоволно вештини во маркетинг и менаџмент
Постоење на локални домашни специјалитети и ракотворби (од разни етникуми)	Немање на специјалистички болнички услуги
Постоење на стари занаети	Немање капацитет од областа на културата (театар, кино)
Добра култура на живеење кај	Недостаток на плански документи

населението	(плански програми, студии)
Постоење на разни етникуми кои создаваат диверзитет на култури	Недостаток на просторна сигналитика
Создавање на вештачки снег	Лош сообраќаен режим
Патеки за сноу борд	Недоволно и неискусни НВО и слаба соработка со локалната самоуправа
Осветлени скијачки патеки	Непостоење на обиколница и паркинг простори за туристичките возила
Детектирани 40 км велисипедски патеки	Непостоење на туристичко здружение
Категоризација на приватното сместување	Недоволно развиена култура на однесување
Изработени планска документација за индустриска зона	Непостоење на план за управување и одржување на спортските и рекреативните терени
Ефикасна општинска администрација и услуги (одобренија, дозволи и слично)	Миграција на младата популација
Висококвалитетни пасишта	Наталитет на населението
Идеална ружа на ветрови погодна за параглајдеристи и змајари почетници, но и услови за одржување на бројни национални, европски и светси натпревати во овие дисциплини	Недоволно обуки за претриемништво

Можности	Закани
Добра географска положба (надморска височина)	Регионални патишта кои водат кон Крушево се во лоша состојба
Создавање на регулатива за одбрана на шумите	Миграција на младата популација
Добра и зачувана еколошка животна средина	Наталитет на населението
Постоење на староградска архитектура	Низок животен стандард на населението

која може лесно да се преименува во атрактивни локации	
Придобивка од Законот за Крушво како област со специјален статус	Оддалеченост од главниот автопат
Поволни климатски услови	Оддалеченост од двете постоечки аеродроми во државата
Добри терени за развој на зимски туризам во непосредна близина на самиот град	Уништување на шумите на неконтролиран начин
Добри услови за развој на екстремни спортови, параглајдерство и змајарство	Изумирање на занаетчиството
Добри патеки за пешачење и рекреативно планинарење во сите сезони	Финансиска слабост на населението и локалната самоуправа
Привлекување на свеж капитал и странски инвестиции	Слаба економска моќ на општината да инвестира во развојот на туризмот
Добри услови за развивање на екстремни спортови	Неповолни кредитни линии за развој на туризмот
Претежно едуцирано население	Руинирање на старата архитектура
Можност за етно манифестации (Дева, Лазаре, Пеливаните во Борино)	Оддалеченоста од магистралните патишта
Прилив на странски кадри и пренесување на нивно искуство	Глобално затоплување
Зголемување на кредитни линии и донации	Конкуренција која доаѓа од другите градови како и од регионот
Постоење на регионални културни манифестации и можност за нивно поврзување	Закани за нарушување на ликот на градот поради тековните трендови
Можност за сертификација на органско производство	Законска регулатива која дава недоволно ингеренции на општините
Програмите на АВРМ за самовработување и микро кредитирање	Одлив на квалификуван кадар во поголемите општини (со средно и високо образование)
Процесот на децентрализација, односно префрлање на ингеренциите од национално на локално ниво	Климатки промени
Достапни Европските фондови	

Искористување на ИПАРД фондовите за развој на земјоделството во општината	

ВИЗИЈА ЗА ОПШТИНАТА КРУШЕВО

Визијата за локалниот развој на општина Крушево е резултат на заедничката работа на заинтересираните страни, базирана врз нивната посакувана иднина, како и наодите од ситуационата анализа.

Остварувањето на стратешките цели треба да придонесат кон остварување на **ВИЗИЈАТА за Општина Крушево** која гласи:

КРУШЕВО - препознатлива дестинација со разнообразна туристичка понуда преку цела година. Крушево да биде посакувано еколошко место за живеење, град на историја и култура, развиени мали бизниси и рурален развој.

СТРАТЕШКИ ФОКУСИРАНИ ОБЛАСТИ СО СТРАТЕШКИ ЦЕЛИ

Во реалноста општините не се во состојба да се соочат активно со сите можни локални прашања. Во рамките на ограничувањата поставени од законската регулатива, тие треба да направат селекција и да се концентрират во најважните работи од аспект на регулативата и локалните потреби, а треба да се предвидат и владините приоритети и достапните ресурси. Истовремено, треба да се дефинираат клучните приоритетни оперативни сектори со цел на насочување на активностите – стратешките фокусирани области (СФО). Тоа се најважните сектори каде што треба да се концентрираат општинските развојни ресурси.

Врз основа на претходното, за општина Крушево беа одредени пет Стратешки фокусирани области:

Стратешки Фокусирана Област 1: **Туризам**
Стратешки Фокусирана Област 2: **Занаетчиство, мали и средни бизниси**
Стратешки Фокусирана Област 3: **Рурален развој**
Стратешки Фокусирана Област 4: **Екологија**

Стратешки Фокусирана Област 5: **Култура и Историја**

Стратешки Фокусирана Област 1: **Туризам**

Стратешки цели:

1. **Промоција на Крушево како туристички центар кој ќе ги задоволи барањата на потенцијалните туристи од земјата и странство,**
2. **Промоција/Привлекување на инвестиции за развој на туризам,**
3. **Развој на потребната инфраструктура како предуслов за развој на туризмот и подобрување на условите за живот на граѓаните на Крушево,**
4. **Збогатување на туристичка понуда/производ во сите четири сезони, која ќе го зацврсти идентитетот на Крушево,**
5. **Јакнење на човечките ресурси во правец на унапредување на туризмот.**

Стратешки Фокусирана Област 2: **Занаетчиство, мали и средни бизниси**

Стратешки цели:

1. **Подобрување на условите и стандардот за живот во општината преку унапредување и обнова на занаетчиството,**
2. **Подобрување на условите и стандардот за живот во општината преку развој на мали бизниси, семејни бизниси и средните бизниси,**

Стратешки Фокусирана Област 3: **Рурален развој**

Стратешки цели:

1. **Подобрување на економската моќ на населението преку стандардизирани производство на здрава храна,**
2. **Подобрување на условите за живеење во руралните средини преку подобрување на патната, комуналната и социјалната инфраструктура,**
3. **Поттикнување на руралниот развој преку зголемено производство на еколошки земјоделски производи,**
4. **Поддршка на земјоделството и руралниот развој.**

Стратешки Фокусирана Област 4: **Екологија**

Стратешки цели:

1. **Подобрување на квалитетот на водите,**
2. **Подобрување на условите за живот преку управување со цврстиот отпад,**
3. **Да се зголеми заштитата на биодиверзитетот преку конкретни мерки и активности,**
4. **Заштита на животната средина преку урбанистички развој и просторно планирање,**
5. **Заштита на животната средина преку подигањето на јавната свест во општината.**

Стратешки Фокусирана Област 5: **Култура и Историја**

Стратешки цели:

1. **Зголеми посетеноста на Крушево преку заштита на културно - историското наследство на општината,**
2. **Заштита на старградската архитектура и отворање спрема поситителите,**
3. **Зачувување и заштита на културно-историското наследство преку негово вклучување во современите услови на живот во општината,**
4. **Зголемување на посетеноста на Крушево преку промоција на културно - историското наследство на општината.**

ИДЕЈНИ ПРОЕКТИ

Остварувањето на стратешките цели е поврзано со реализацијата на голем број на проекти идентификувани од работните групи во периодот на стратешкото планирање.

Во продолжение се дадени проектите кои се алоцирани според стратешката цел која би се остварила со нивно имплементирање.

РАСПОРЕД НА ПРЕДЛОЖЕНИТЕ ПРОЕКТИ СПОРЕД СТРАТЕШКИТЕ ЦЕЛИ

Стратешки Фокусирана Област 1: **Туризам**

Стратешки цели:

Стратешка цел 1: Промоција на Крушево како туристички центар кој ќе ги задоволи барањата на потенцијалните туристи од земјата и странство

Идејни проекти:

1. Промоција на приватните сместувачки и угостителски капацитети во Крушево,
2. Промоција на културно-историските споменици во Крушево,
3. Промоција на потенцијалите за алтернативен туризам во општина Крушево,
4. Сообраќајна мапа за градот Крушево,
5. Афирмација на ловен и планински туризам во Крушево,
6. Туристичко информативен центар,
7. Туристички сајт на Крушево во рамките на официјалната веб страна на општина Крушево,
8. Годишен концерт во чест на Тоше Проески, (Евро фест)
9. Крушево – град на историја, традиција, култура

Стратешка цел 2: Промоција/Привлекување на инвестиции за развој на туризмот

Идејни проекти:

1. Водич за инвеститори,
2. Промоција на индустриската зона Опаленик,
3. Промоција на туристичка развојна зона Крушево,

Стратешка цел 3: Развој на потребната инфраструктура како предуслов за развој на туризмот и подобрување на условите за живот на граѓаните на Општина Крушево

Идејни проекти:

1. Уредување на полетувалиште за параглајдери и змејови и придружни содржини
2. Изградба на пристапни патишта до спортските објекти,
3. Реконструкција и сана ција на фудбалските игралишта,
4. Набавка на специјализирани комунални возила

5. Реконструкција и доградба на постојна водоводна мрежа во Крушево (во опфат на ГУП на Крушево),
6. Изградба / реконструкција / доградба на локални патишта и улици во општина Крушево,
7. Инфраструктура за Ски Центар МУСИЦА,
8. Доградба на ски патеката Долче,
9. Ревитализација на мостот и калето, како културно наследство на с. Бучин, општина Крушево,
10. Изградба на заобиколница преку м.в.Станич
11. Стадион за одржување на натпревари во биатлон, триатлон и планински велосипедизам,
12. Уредување на Крушевското езеро
13. Крушевска чешма,
14. Уредување на културно историскиот локалитет ,,Мечкин Камен'',
15. Крушевска куќа - пренамена на куќа со староградска архитектура во објект за сместување на музејски поставки
16. Реконструкција и пренамена на куќи за домување во сместувачки објекти,
17. Изградба на авантуристички парк и zip-line
18. Внеси живот во просторот (изградба на видиковци на стратешки локации во Крушево).
19. Смарт сити

<u>Стратешка цел 4: Збогатување на туристичка понуда/производ во сите четири сезони, која ќе го зацврсти идентитетот на Крушево</u>

Идејни проекти:

1. Денови на национална храна,
2. ,,Крос - кантри МУСИЦА'',
3. Спортски средби во Крушево,
4. Куп во параглајдерство - Крушево 20хх,
5. Заживување на старите занаети во Крушево,
6. Ликовна колонија Никола Мартиноски,
7. Денови на Васил Иљоски
8. Национален филмски фестивал ,,Златна корија”

Стратешка цел 5: Јакнење на човечките ресурси во правец на унапредување на туризмот

Идејни проекти:

1. Обука и сертифицирање на туристички водич,
2. Обука и сертифицирање на спасувачка и горска служба,
3. Едукативен центар,
4. Вмрежување и збратимување со општини и туристички асоцијации,
5. Награда за најдобра годишна туристичка понуда,
6. Фонд за развој на туризмот.

Стратешки Фокусирана Област 2: Занаетчиство, мали и средни бизниси

Стратешка цел 1: Подобрување на условите и стандардот за живот во општината преку унапредување и обнова на занаетчиството

Идејни проекти:

1. Едукацијата и анимирањето на младите за предностите од отворање на занаети и мали бизниси,
2. Едукацијата за традиционален и современ дизајн на занаетчиските производи,
3. Формирање на здружението на занаетчии,
4. Занаетчиските производи дел од туристичката понуда на општината,
5. Саем на занаетчии,

Стратешка цел 2: Подобрување на условите и стандардот за живот во општината преку развој на мали бизниси, семејни бизниси и средните бизниси

Идејни проекти:

1. Поддршка и потикнување на малите и средните бизниси (поволности од локална надлежност),

2. Инкубатор за мали и средни бизниси,
3. Поддршка во градењето на пазари за продажба на производите од малите бизниси, планирање на просторот кои ќе се применуваат на територијата на општина Крушево во функција на создавање и развој на занаетите, малите и средните бизниси,
4. Изградба на соодветна инфраструктура во индустриска зона Опаленик.

<u>Стратешки Фокусирана Област 3: Рурален развој</u>

<u>Стратешка цел 1: Подобрување на економската моќ на населението преку стандардизирано производство на здрава храна,</u>

Идејни проекти:

1. Идентификување на земјоделски производи кои ќе се произведуваат на територијата на општина Крушево,
2. Поддршка за брендирање на земјоделските производи,
3. Поддршка и едукација за стандардизација на производството
4. Поддршка и едукација за користење на средствата од ИПАРД програмата.

<u>Стратешка цел 2: Подобрување на условите за живеење во руралните средини преку подобрување на патната, комуналната и социјалната инфраструктура,</u>

Идејни проекти:

1. Изградба на канализациони систреми во населените места,
2. Третман на цврстиот комунален отпад,
3. Соодветна социјалната инфракструктура - изградба или реконструкција на објектите од социјалната инфраструктура,
4. Изградба, реконструција, санација на школите во населените места со акцент на енергетска ефикасност на објектите.
5. Изградба или реконструкција на комунална инфраструктура (патна, канализациона, водоснабдување).

Стратешка цел 3: Поттикнување на руралниот развој преку зголемено производство на еколошки земјоделски производи,

Идејни проекти:

1. Подршка на испитувањето на условите за еколошко производство,
2. Подршка и едукацијата за еколошко производство на земјоделски производи,
3. Поддршка во градењето на пазари за продажба на еколошки земјоделски производи,
4. Системи за наводнување и одводнување,

Стратешка цел 4. Поддршка на земјоделството и руралниот развој.

Идејни проекти:

1. Поддршка на инвестиции во земјоделелски стопанства со цел нивно преструктуирање и надградба за достигнување на стандардите на ЕУ,
2. Поддршка на инвестиции за преработка и модернизација на земјоделските и рибните производи со нивно преструктуирање и надградба за достигнување на стандардите на ЕУ,
3. Поддршка на диверзификација и развој на рурални економски активности.

Стратешки Фокусирана Област 4: Екологија

Стратешка цел 1: Подобрување на квалитетот на водите

Идејни проекти:

1. Континуирано снабдување на жителите на општината Крушево со квалитетна вода за пиење.
2. Спречување на загадувањето на подземните и површинските води,
3. Изградба на пречисителна станица во Крушево.

Стратешка цел 2: Подобрување на условите за живот преку управување со цврстиот отпад

Идејни проекти:

1. Интегрирано управување со цврстиот комунален отпад.

Стратешка цел 3: Да се зголеми заштитата на биодиверзитетот преку конкретни мерки и активности

Идејни проекти:

1. Спречување на загадувањето на почвата и поддршка на еколошкото производство,
2. Возобновување на шумскиот фонд со пошумување на голините и ерозивните преели во општината.

Стратешка цел 4: Заштита на животната средина преку урбанистички развој и просторно планирање

Идејни проекти:

1. Урбанистичко планирање на просторот во населените места,
2. Урбанистичко планирање на просторот во Крушево.

Стратешка цел 5: Заштита на животната средина преку подигањето на јавната свест во општината

Идејни проекти:

1. Јакнење на свеста кај граѓаните за заштита на животната средина,
2. Воспоставување на еколошки и комунален ред во општината,
3. Управување и справување на комуналниот отпад со селекција.

Стратешки Фокусирана Област 5: Култура и Историја

Стратешки цели:

Стратешка цел 1: Зголеми посетеноста на Крушево преку заштита на културно - историското наследство на општината

Идејни проекти:

1. Валоризација и ревитализација на културното наследство,
2. Мечкин Камен да стане историско наследство во функција на развојот,
3. Мапирање на културно - историското наследство.

Стратешка цел 2: Заштита на староградската архитектура и отворање спрема поситителите

Идејни проекти:

1. Поддршка за отворање на објектите со староградска архитектура за посетителите.

Стратешка цел 3: Зачувување и заштита на културно-историското наследство преку негово вклучување во современите услови на живот во општината

Идејни проекти:

1. Поддршка во организирањето на настани & фестивали.

Стратешка цел 4: Зголемување на посетеноста на Крушево преку промоција на културно - историското наследство на општината

Идејни проекти:

1. Поставување на сигнализација за културно - историското наследство во оппштинта,
2. Промоција на културно - историското наследство во оппштинта,
3. Учество на туристички берзи и саеми,
4. Унапредување на содржината и промоција на на НКС“Десет дена Крушевска република“,

5. Вмрежување во функција на промоција на културно – историското наследство на општината.

АКЦИОНЕН ПЛАН
ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА СТРАТЕГИЈАТА
ЗА ЛОКАЛЕН ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ НА ОПШТИНА КРУШЕВО ЗА 2015-2021 ГОДИНА

Акциониот план е составен дел на Интегрираниот локален развоен план на Општина Крушево за периодот 2019-2022 година и претставува продолжение на активностите за реализација на предметната Интегриран развоен план.

Всушност, Акциониот план 2019-2022 година е изработен врз основа Визијата на Општината и петте стратешки цели дефинирани во Интегрираниот локален развоен план, предвидувајќи ги сите активности, средства, човечки ресурси, како и потребно време истите да се реализираат.

За остварување на секоја стратешка цел дефинирани се поединечни активности и се разработени повеќе идеи за проекти.

Во Деталниот акционен план е прикажана временската рамка и изворите на инансирање (буџети) за реализација на секоја стратешка цел и за секој проект / активност поодделно, одговорните лица / сектори, како и потребните средства за нивна реализација.

ПРОЕКТИ И АКТИВНОСТИ

За остварување на предложениот Акционен план потребни се следните вложувања (влезни елементи):

- стручен кадар за подготовка на проектна документација,

- расчистени и инфраструктурно уредени локации,

- информации и технологија и знаење за раководење со проектите.

-финансиски средства

-мониторинг

-евалуација – проценка на успехот.

БУЏЕТСКИ ПРЕДВИДУВАЊА

Потребните финансиски средства за реализирање на Акциониот план изнесуваат **7.847.775** евра. Нивното обезбедување се планира од следните извори: Буџетот на Општина Крушево, инвестирање од деловен сектор или ЈПП, донатори, трансфери од централна власт (Влада, Министерства, Агенции) и од кредити и други форми на задолжувања, односно други извори на финансирање.

Предвидени средства според стратешки цели и извори на финансирање

Стратешки Фокусирана Област 1: **Туризам** Стратешка цел		Извори на финансирање буџет во (евра)					Вкупен буџет
		Општина Крушево	Деловен сектор	Донатори	Влада, релевантни министерства, агенции	Др. извори на финансирање	
1.	Промоција на Крушево како туристички центар кој ќе ги задоволи барањата на потенцијалните туристи од земјата и странство	20500	6000	41200	0	0	67.700
2.	Промоција/Привлекување на инвестиции за развој на туризам	5500	0	2500	0	0	8.000
3.	Развој на потребната инфраструктура како предуслов за развој на туризмот	606940	1346400	505635	1747200	1010000	5.215.875
4.	Збогатување на туристичка понуда/производ во сите четири сезони , која ќе го зацврсти идентитетот на Крушево	33700	4000	65000	43000	0	145.700
5.	Јакнење на човечките ресурси во правец на унапредување на туризмот	32700	22800	65000	12700	0	133.200
	Вкупно	699.340	1.379.200	679.335	1.802.900	1.010.000	5.570.775
	%						

Стратешки Фокусирана Област 2: **Занаетчиство, мали и средни бизниси** **Стратешка цел**		**Извори на финансирање буџет во (евра)**					**Вкупен буџет**
		Општина Крушево	**Деловен сектор**	**Донатори**	**Влада, релевантни министерства, агенции**	**Др. извори на финансирање**	
1.	**Подобрување на условите и стандардот за живот во општината преку унапредување и обнова на занаетчиството,**	**9000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**9.000**
2.	**Подобрување на условите и стандардот за живот во општината преку развој на мали бизниси, семејни бизниси и средните бизниси,**	**15000**	**0**	**1000**	**85000**	**0**	**101000**
3.	**Создавање на услови за развој на занаетчиството и малите бизниси преку искористување на компаративните предности.**	**3000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**3000**
	Вкупно	25500	0	1000	85000	0	**113.000**

Стратешки Фокусирана Област 3: **Рурален развој** Стратешка цел		Извори на финансирање буџет во (евра)					Вкупен буџет
		Општина Крушево	Деловен сектор	Донатори	Влада, релевантни министерства, агенции	Др. извори на финансирање	
1.	Подобрување на економската моќ на населението преку стандардизирани производство на здрава храна,	10000	0	0	0	0	10.000
2.	Подобрување на условите за живеење во руралните средини преку подобрување на комуналната и социјалната инфраструктура,	360000	0	300000	900000	200000	1.760.000
3.	Поттикнување на руралниот развој преку зголемено производство на еколошки земјоделски производи.	13500	11500	1500	100000	100000	226.500
4	Поддршка на земјоделството и руралниот развој.	7000	0	0	0	0	7000
	Вкупно	390500	11500	301500	1000000	300000	2.003.500
	%						

Стратешки Фокусирана Област 4: **Екологија** Стратешка цел		Извори на финансирање буџет во (евра)					Вкупен буџет
		Општина Крушево	Деловен сектор	Донатори	Влада, релевантни министерства, агенции	Др. извори на финансирање	
1.	**Подобрување на квалитетот на водите,**	20000	0	110000	170000	0	300.000
2.	**Подобрување на условите за живот преку управување со цврстиот отпад,**	0	0	0	75000	75000	150.000
3.	**Да се зголеми заштитата на биодиверзитетот преку конкретни мерки и активности,**	4000	10000	0	0	0	14.000
4.	**Заштита на животната средина преку урбанистички развој и просторно планирање,**	50000	0	0	50000	0	100.000
5.	**Заштита на животната средина преку подигањето на јавната свест во општината.**	6000	2000	4000	0	0	12.000
	Вкупно	80000	12000	114000	195000	75000	576.000
	%						

Стратешки Фокусирана Област 5: **Култура и Историја** Стратешка цел		Извори на финансирање буџет во (евра)					Вкупен буџет
		Општина Крушево	Деловен сектор	Донатори	Влада, релевантни министерства, агенции	Др. извори на финансирање	
1.	**Зголеми посетеноста на Крушево преку заштита на културно - историското наследство на општината,**	**15000**		**30000**	**30000**		**75.000**
2.	**Заштита на староградската архитектура и отворање спрема поситителите,**	**3000**	**0**	**3000**	**0**	**0**	**6.000**
3.	**Зачувување и заштита на културно-историското наследство преку негово вклучување во современите услови на живот во општината,**	10000	5000	5000	0	10000	**30.000**
4.	**Зголемување на посетеноста на Крушево преку промоција на културно - историското наследство на општината.**	**29000**	**2000**	**2500**	**7000**	**0**	**40.500**
	Вкупно	**57000**	**7000**	**40500**	**37000**	**10000**	**151.500**

Прегледот на буџетот ги прикажува потребните финансиски средства за остварување на стратешките цели, во рамките на стратешките фокусирани области, поединечно:

Реден бр.	***Стратешка Фокусирана Област***	**Износ во евра**	**%**
1.	*Стратешки Фокусирана Област 1:* **Туризам**	**5.570.775**	**66,20**
2.	*Стратешки Фокусирана Област 2:* **Занаетчиство, мали и средни бизниси**	**113.000**	**1,34**
3.	*Стратешки Фокусирана Област 3:* **Рурален развој**	**2.003.500**	**23.81**
4.	*Стратешки Фокусирана Област 4:* **Екологија**	**576.000**	**6,84**
5.	*Стратешки Фокусирана Област 5:* **Култура и Историја**	**151.500**	**1,8**
	ВКУПНО:	**8.414.775**	**100,00**

Прегледот упатува на заклучокот дека за развој на туризмот во Општината неопходни се претходни инфраструктурни инвестиции кои претставуваат и најголем број од проектите и 70% од вкупниот Буџет за реализација на Акциониот план. За сериозен и развиен туризам може да се зборува, доколку се реализираат барем дел од предложените проекти кои се однесуваат на развој на потребната инфраструктура. Значителни средства се потребни и за имплементација на проекти од стратешката фокусна област 3 – рурален развој кои ќе придонесат за подобрвање на условите за живот во руралните средини како и за подобрување на економската моќ на населението кои живее во населените места на општина Крушево.

Во продолжение е даден табеларен приказ на потребниот буџет со извори на финансирање како и временска рамка за реализирање на секој од предложените проекти групирани по стратешки цели.

ВИЗИЈА **КРУШЕВО - препознатлива дестинација со разнообразна туристичка понуда преку цела година. Крушево да биде посакувано еколошко место за живеење, град на историја и култура, развиени мали бизниси и рурален развој.**	**Временски период 2019 - 2022**

***Стратешки Фокусирана Област 1:* Туризам**

Стратешка цел 1: Промоција на Крушево како туристички центар кој ќе ги задоволи барањата на потенцијалните туристи од земјата и странство.

***Стратегија за партнерство:* Општина Крушево, Влада, релевантни министерства, АФПЗРР, деловен (приватен) сектор, донатори**

Проекти		**Одговорен - лице/ орган и/или партнер/**	**Временска рамка**		**Извори на финансирање / буџет во (евра)**					**Вкупен Буџет**
			Почеток	**Време траење**	**Општина Крушево**	**Деловен сектор**	**Донатори**	**Влада, релевантни министерства, агенции**	**Др. извори на финансирање**	
1.1.1[10]	Промоција на приватните сместувачки и угостителски капацитети во Крушево,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	2200	1000	2400			5600

[10] Нумерирање на активностите /проектите се врши на следниов начин: првиот број се однесува на стратешката фокусирана област, вториот на стратешкат цел, а третиот број на редниот број на проектот / активноста, пр. 1.1.1: Стратешка фокусирана област бр.1, стратешка цел бр1, проект бр. 1.

Индикатор на успешност		Број на изработени пропагандни брошури Број на туристи кои престојувале во приватните сместувачки капацитети								
1.1.2	Промоција на културно-историските споменици во Крушево,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	3500		4000			7500
Индикатор на успешност		Број на изработени пропагандни брошури Број на посетители кои ги посетиле културно-историските споменици според продадени влезници								
1.1.3	Промоција на потенцијалите за алтернативен туризам во општина Крушево,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)			1500		2000			3500
Индикатор на успешност		Број на изработени пропагандни брошури Број на посетители љубители на алтернативни форми туризам Број на организирани спортски натпревари, семинари, организирани посети								
1.1.4	Сообраќајна мапа за градот Крушево,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2019	2000		3500			5500
Индикатор на успешност		Број на изработени мапи на градот Број на туристи, споредбено по месеци кои го посетиле Крушево								
1.1.5	Афирмација на ловен и планински туризам во Крушево,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2020	2000		4000			6000
Индикатор на успешност		Број на изработени брошури за животинскиот и растителниот биодиверзитет на Крушево Број на организирани ловни тури во Кршево со број на учесници Број на организирани планински тури со број на учесници								
1.1.6	Туристичко информативен центар,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2020	2020	700		3300			4000
Индикатор на успешност		Опремен туристички информативен центар Број на туристи кои побарале информации во ТИЦ Број на туристи кои оствариле сместување преку ТИЦ Број на ангажираност на туристички водич за организирани туристички посети								

1.1.7	Туристички сајт на Крушево во рамките на официјалната веб страна на општина Крушево,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	1600		4000				5600
Индикатор на успешност		Изработен туристички сајт во рамките на веб страната на општина Крушево Број на категоризирани приватни сместувачки капацитети кои се рекламираат преку сајтот Број на угостителски објекти кои се рекламираат преку сајтот Број на туристи кои го посетиле сајтот и ги користат информациите									
1.1.8	Годишен концерт во чест на Тоше Проески, (Евро фест)	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	5000	5000					10000
Индикатор на успешност		Организиран концерт во чест на Тоше Број на посетители на концертот									
1.1.9	Крушево – град на историја, традиција, култура	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	2000		18000				20000
Индикатор на успешност		Број на организирани манифестации од областа на историјата, културата, традицијата Број на директни учесници кои се претставуваат преку овие манифестации Број на посетители на овие манифестации									
				ВКУПНО	**20500**	**6000**	**41200**	**0**	**0**		**67700**

ВИЗИЈА **КРУШЕВО - препознатлива дестинација со разнообразна туристичка понуда преку цела година. Крушево да биде посакувано еколошко место за живеење, град на историја и култура, развиени мали бизниси и рурален развој.**										**Временски период 2019 - 2022**
Стратешки Фокусирана Област 1:* Туризам** ***Стратешка цел 2: Промоција/Привлекување на инвестиции за развој на туризмот										
***Стратегија за партнерство:* Општина Крушево, Влада, релевантни министерства, АФПЗРР, деловен (приватен) сектор, донатори**										
Проекти		**Одговорен - лице/ орган и/или партнер/**	**Временска рамка**		**Извори на финансирање / буџет во (евра)**					**Вкупен Буџет**
			Почеток	**Време траење**	**Општина Крушево**	**Деловен сектор**	**Донатори**	**Влада, релевантни министерст ва, агенции**	**Др. извори на финансирање**	
1.2.1[11]	Водич за инвеститори,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2019	1000		2500			3500
Индикатор на успешност		Изработе водич за инвеститори Број на заинтересирани инвеститори за инвестирање во општина Крушево Број на инвеститори кои започнале активности за инвестирање Број на регистрирани фирми Број на нововработени								
1.2.2	Промоција на индустриската зона Опаленик,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2020	3500					3500
Индикатор на успешност		Изработен промотивен материјал Број на откупени парцели Број на запослени во новоотворени погони во индустриска зона								
1.2.3	Промоција на туристичка развојна зона Крушево,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	1000					1000
Индикатор на успешност		Изработени промотивни брошури Изработена планска документација Откупени парцели за инвестиции во ТРЗ								
ВКУПНО					**5500**	**0**	**2500**	**0**	**0**	**8000**

[11] Нумерирање на активностите /проектите се врши на следниов начин: првиот број се однесува на стратешката фокусирана област, вториот на стратешкат цел, а третиот број на редниот број на проектот / активноста, пр. 1.2.1: Стратешка фокусирана област бр.1, стратешка цел бр2, проект бр. 1.

ВИЗИЈА **КРУШЕВО - препознатлива дестинација со разнообразна туристичка понуда преку цела година. Крушево да биде посакувано еколошко место за живеење, град на историја и култура, развиени мали бизниси и рурален развој.**	**Временски период 2019 - 2022**

Стратешки Фокусирана Област 1: **Туризам**

Стратешка цел 3: Развој на потребната инфраструктура како предуслов за развој на туризмот и подобрување на условите за живот на граѓаните на Општина Крушево

Стратегија за партнерство: **Општина Крушево, Влада, релевантни министерства, АФПЗРР, деловен (приватен) сектор, донатори**

Проекти		**Одговорен - лице/ орган и/или партнер/**	**Временска рамка**		**Извори на финансирање / буџет во (евра)**					**Вкупен Буџет**
			Почеток	**Време траење**	**Општина Крушево**	**Деловен сектор**	**Донатори**	**Влада, релевантни министерства, агенции**	**Др. извори на финансирање**	
1.3.1	Уредување на полетувалиште за параглјадери и замеви и придружни содржини	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2019	2022	100000	15000	15000	500000	570000	1200000
Индикатор на успешност		Изработена урбанистичко планска документација Изработен основен проект Добивање на дозвола за граба Распишување на јавен тендер за избор на изведувач Избор на изведувач на работите Уредено полетувалиште за параглајдери и змаеви и придружни содржини								
1.3.2	Изградба на пристапни патишта до спортските објекти	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2019	2020			100000			100000
Индикатор на успешност		Изработена урбанистичко планска документација Изработен основен проект								

		Добивање на дозвола за граба Распишување на јавен тендер за избор на изведувач Избор на изведувач на работите Изградба на 1км пристапен пат до спортски објекти								
1.3.3	Реконструкција и санација на фудбалските игралишта	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2020	2022	30000	120000			150000	300000
Индикатор на успешност		Изработка на основен проект за реконструкција на спортските игралишта Добивање на дозвола за реконструкција Распишување на јавен тендер за изведба и избор на најповолен понудувач Реконструирани и санирани фудбалски игралишта								
1.3.4	Набавка на специјализирани комунални возила	Општина Крушево ЈП комуна Крушево	2020	2022	10000	10000	50000	50000		120000
Индикатор на успешност		Распишување на јавен тендер за набавка на специјализирани ком. возила и избор на добавувач Набавени специјализирани комунални возила								
1.3.5	Реконструкција и доградба на постојаната водоводна мрежа во Крушево, во опфат на ГУП	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2019	2022			50000	280000		330000
Индикатор на успешност			Изработка на основен проект за реконструкција и доградба Добивање на дозвола за реконструкција Распишување на јавен тендер за изведба и избор на најповолен понудувач Реконструирана и доградена водоводна мрежа во должина на 2,5 км							
1.3.6	Изградба или реконструкција на локални патишта и улици во Крушево,	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2019	2022	210000					210000
Индикатор на успешност		Изработен инфраструктурен и основен проект со ревизија Добивање на дозвола за изградба и реконструкција Распишување на јавен тендер и избор на изведувач Изградени и реконструирани 4км локални патишта и улици								
1.3.7	Инфраструктура за Ски Центар МУСИЦА,	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2019	2022	36500	768700		177100	200000	1182300

Индикатор на успешност		Изработен проект за инфраструктура и основен проект Изработена студија и потребни елаборати Добивање на сите потребни дозволи за градба Распишување на јавен тендер за изведба или склучување договор за јавно приватно партнерство Изградена инфраструктура во Ски центар МУСИЦА								
1.3.8	Доградба на ски патеката Долче,	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2019	2020	4800	19200				24000
Индикатор на успешност		Изработена урбанистичка планска докуменрација Изработен основен проект и потребни елаборати Решавање на имотно правни односи Добивање на одобрение за градење Распишување на тендер за изведба и избор на изведувач Изградена ски патека Долче во должина од 750м.								
1.3.9	Ревитализација на мостот и калето, како културно наследство во с. Бучин, општина Крушево,	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2020	2год	7.000		28.175	35.000		70.175
Индикатор на успешност		Добивање заштитно конзерваторски услови Изработен основен проект и потребните ревизии,потребни елаборати, зштитно конзерваторско одобрение, одобрение за градење Распишување на тендер за изведба и избор на изведувач Ревитиализирани мостот и калето								
1.3.10	Изградба на заобиколница преку м.в. Станич	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2019	2022	113.640		170.460	284.100		568.200
Индикатор на успешност		Изработен проект за инфраструктура, основен проект, ревизии и елаборати Решени имотно правни работи Добиено одобрение за градење Распишување на тендер за изведба и избор на изведувач Изградена заобиколница во должина од 5 км								
1.3.11	Стадион за одржување на натпревари во биатлон, триатлон и планински велосипедизам,	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2019	2022	19.500		48.500	29.000		97.000

Индикатор на успешност		Донесена урбанистучко планска документација Изработен основен проект Изработени ревизии и елаборати Решени имотно правни работи Добиено одобрение за градење Распишување на тендер за изведба и избор на изведувач Изграден стадиона за биатлон								
1.3.12	Уредување на Крушевското езеро	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2020	2022	4.500	27.000	13.500			45.000
Индикатор на успешност		Изработен основен проект за реконструкција и санација на браната и изработена програма за поставување на урбана опрема и тековно одржување на постојната Изработен проект за хортикултурно уредување Изработени ревизии и елаборати и добиени согласности Распишување на тендер и избор на изведувач Реконструирана брана и уредено крајбрежје								
1.3.13	Крушевска чешма,	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2020	2022	15.500		7.000			22.500
Индикатор на успешност		Изработен регистер на постојни чешми со фотографии Изработен графички приказ Донесено решение за реконструкција и тековно одржување Распошување на тендер и избор на изведувач Реконструирани и ставени во функција на старите крушевски чешми								
1.3.14	Уредување на културно историскиот локалитет ,,Мечкин Камен'',	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2020	2022	12.000		23.000	85.000		120.000
Индикатор на успешност		Изработена урбанистичко планска документација Решавање на статусот на локалитетот Добивање на заштитно конзерваторки услови Изработен основен проект за партерно уредување и градби кои би биле предвидени, заштитно конзерваторско одобрение, одобрение за градење Распишување на тендер и избор на изведувач Уреден локалитет								
1.3.15	Крушевска куќа - пренамена на куќа со староградска	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2021	2022	3.500	6.500		34.000		44.000

	архитектура во објект за сместување музејски поставки									
Индикатор на успешност		Решавање имотно правни работи Добивање на заштитно конзерваторки услови Изработен основен проект, ревизии, елаборати, согласности, заштитно конзерваторско одобрение, одобрение за градење Распишување на тендер и избор на изведувач Пренаменета куќа								
1.3.16	Реконструкција и пренамена на куќи за домување во сместувачки објекти[12]	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	/							
Индикатор на успешност		Број на сопственици кои ги посетиле информативните состаноци Број на сопственици на кои општинската администрација дала помош при аплицирање за добивање средства Број на пренаменти објекти во сместувачки објекти со извршена категоризација								
1.3.17	Изградба на авантуристички парк со zip-line	Општина Крушево (одд. за урбанизам	2020	2022	10000				90000	100000
Индикатор на успешност		Изработен проект за инфраструктура Изработен основен проект Добиени согласности Распишување на тендер и избор на изведувач Изграден авантуристички парк со Zip-line								
1.3.18	Внеси живот во просторот (изградба на видиковци на стратешки локации во Крушево	Општина Крушево (одд. за урбанизам)	2019	2020	10000					10000
Индикатор на успешност		Програма за поставување урбана опрема Изработен проект Добиено одобрение за поставување Распишување на тендер и избор на изведувач Поставена урбана опрема								
1.3.20	Смарт сити	Општина Крушево (одд за урбанизам, одд.за ЛЕР)	2019	2022	20000	380000				400000

[12] Поддршка на приватни сопственици од страна на општината при аплицирање кај донаторски програми или соодветни фондови

Индикатор на успешност	Изработен елаборат за Смарт сити Број на собрани и анализирани податоци Број на мониторирани и управувани општествени дејности Големина на заштедите и големината на оптимализација на општинските услуги Број на задоволни граѓани од работата на системот						
ВКУПНО	**606.940**	**1.346.400**	**505.635**	**1.747.200**	**1.010.000**	***5.216.175***	

ВИЗИЈА ***КРУШЕВО - препознатлива дестинација со разнообразна туристичка понуда преку цела година. Крушево да биде посакувано еколошко место за живеење, град на историја и култура, развиени мали бизниси и рурален развој.***	**Временски период 2019 - 2022**

Стратешки Фокусирана Област 1: **Туризам** ***Стратешка цел 4: Збогатување на туристичка понуда/производ во сите четири сезони, која ќе го зацврсти идентитетот на Крушево***										
Стратегија за партнерство: **Општина Крушево, Влада, релевантни министерства, АФПЗРР, деловен (приватен) сектор, донатори**										
проекти		**Одговорен - лице/ орган и/или партнер/**	**Временска рамка**		**Извори на финансирање / буџет во (евра)**					**Вкупен Буџет**
			Почеток	**Време траење**	**Општина Крушево**	**Деловен сектор**	**Донатори**	**Влада, релевантни министерства, агенции**	**Др. извори на финансирање**	
1.4.1	Денови на национална храна,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	4000	4000				8000
Индикатор на успешност		Одржани денови на национална храна (минимум еднаш годишно) Број на учесници угостители, НВО и жители како презентери на свои специјалитети								

		Број на посетители кои ги посетиле деновите на националана храна Број на ноќевања во периодот на одржување на деновите на национална храна								
1.4.2	,,Крос - кантри МУСИЦА'',	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	2000		10000			12000
Индикатор на успешност		Одржан натпревар – еднаш годишно Број на учесници на трките Број на странски екипи – учесници на трките								
1.4.3	Спортски средби во Крушево,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	3200		10000			13200
Индикатор на успешност		Одржани спортски средби – еднаш годишно Број на учесници во натпреварите Број на посетители кои ги следеле натпреварите								
1.4.4	Куп во параглајдерство - Крушево 20хх,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	4000		30000			34000
Индикатор на успешност		Одржан куп во параглајдерство – еднаш годишно Број на учесници во натпреварите Број на посетители кои ги следеле натпреварите								
1.4.5	Заживување на старите занаети во Крушево,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	2.500		15000	5000		22.500
Индикатор на успешност		Одржан саем на стари занаети – еднаш годишно Број на излагачи на саемот Број на посетители кои ги посетиле саемите								
1.4.6	Ликовна колонија Никола Мартиноски.	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	4.000			16.000		20.000
Индикатор на успешност		Одржана ликовна колонија – еднаш годишно број на ликовни уметници кои твореле во деновите на ликовната колонија Број на изработени дела од ликовните уметници Број на посетители кои ги посетиле изложбите каде се претставени делата								
1.4.7	Денови на Васил Иљоски	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	2000			2000		4000
Индикатор на успешност		Одржани денови на Васил Иљоски – еднаш годишно Учесници на научната трибина во чест на Васил Иљоски Број на ученици кои учествувале со свои творби на распишаниот конкурс Испечатени книги со делата на наградените ученици								

1.4.8	Национален филмски фестивал Златна корија	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	12000			20000		32000
Индикатор на успешност		Одржан национален филмски фестивал Златна корија – еднаш годишно Број на филмови кои се натпреваруваат за престижната награда – Златна плакета Број на посетители на филмските претстави								
				ВКУПНО	**33.700**	**4000**	**65000**	**43.000**	**0**	**145.700**

ВИЗИЈА **КРУШЕВО - препознатлива дестинација со разнообразна туристичка понуда преку цела година. Крушево да биде посакувано еколошко место за живеење, град на историја и култура, развиени мали бизниси и рурален развој*.***										**Временски период 2019 - 2022**
Стратешки Фокусирана Област 1:* Туризам** ***Стратешка цел 5: Јакнење на човечките ресурси во правец на унапредување на туризмот										
***Стратегија за партнерство:* Општина Крушево, Влада, релевантни министерства, АФПЗРР, деловен (приватен) сектор, донатори**										
проекти		**Одговорен - лице/ орган и/или партнер/**	**Временска рамка**		**Извори на финансирање / буџет во (евра)**					**Вкупен Буџет**
			Почеток	**Време траење**	**Општина Крушево**	**Деловен сектор**	**Донатори**	**Влада, релевантни министерства, агенции**	**Др. извори на финансирање**	
1.5.1	Обука и сертифицирање на туристички водич,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2020	1000	500		3500		5000
Индикатор на успешност		Број на кандидати пријавени за добивање сертификата за туристички водич (факултет за туризам – Охрид) Број на сетифицирани туристички водичи Број на дадени услуги на туроператори и туристи								
1.5.2	Обука и сертифицирање на спасувачка и горска служба	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2021	1000	1000				2000

Индикатор на успешност		Број на кандидати пријавени за добивање сетрификат за ангажман во спасувачка и горска служба Број на кандидати кои се стекнале со сертификат Формирана спасувачка и горска служба								
1.5.3	Едукативен центар,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	2500	1300		9200		13000
Индикатор на успешност		Формиран едукативен центар Опремен едукативен центар Број на кандидати кои посетувале обуки								
1.5.4	Вмрежување и збратимување со општини и туристички асоцијации,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	5400					5400
Индикатор на успешност		Формирана мрежа Број на членови во мрежата Број на заеднички настапи на саеми и промотивни настани Број на членови кои ги користеле поволностите кои ги нуди мрежата								
1.5.5	Награда за најдобра годишна туристичка понуда,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	2800					2800
Индикатор на успешност		Формирани критериуми Распишан конкурс за најдобра туристичка понуда Пријавени кандидати по конкурсот Доделени награди								
1.5.6	Фонд за развој на туризмот (јавно-приватно партнерство).	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	1 год Подго товка/ одрж лив фонд	20000	20000	65000			105000
Индикатор на успешност		Потпишан договор за јавно приватно партнерство Формирани критериуми за користење на средствата Број на субјекти на кои им се доделени средства								
				ВКУПНО	**32.700**	**22800**	**65000**	**12.700**	**0**	**133.200**

ВИЗИЈА ***КРУШЕВО - препознатлива дестинација со разнообразна туристичка понуда преку цела година. Крушево да биде посакувано еколошко место за живеење, град на историја и култура, развиени мали бизниси и рурален развој.***	**Временски период 2019 - 2022**

<u>Стратешки Фокусирана Област 2: Занаетчиство, мали и средни бизниси</u> ***<u>Стратешка цел 1: Подобрување на условите и стандардот за живот во општината преку унапредување и обнова на занаетчиството</u>***										
Стратегија за партнерство: **Општина Крушево, Влада, релевантни министерства, АФПЗРР, деловен (приватен) сектор, донатори**										
проекти		**Одговорен - лице/ орган и/или партнер/**	**Временска рамка**		**Извори на финансирање / буџет во (евра)**					**Вкупен Буџет**
			Почеток	**Време траење**	**Општина Крушево**	**Деловен сектор**	**Донатори**	**Влада, релевантни министерства, агенции**	**Др. извори на финансирање**	
2.1.1	Едукацијата и анимирањето на младите за предностите од отворање на занаети и мали бизниси,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	2000					2000
Индикатор на успешност		Одржани работилници – два пати годишно Број на граѓани кои ги посетувале раворилниците Број на ново регистрирани занаетчиски работилници								
2.1.2	Едукацијата за традиционален и современ дизајн на занаетчиските производи,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	2000					2000
Индикатор на успешност		Одржани работилници – два пати годишно Број на граѓани кои ги посетувале раворилниците Број на ново регистрирани занаетчиски работилници								
2.1.3	Формирање на здружението на занаетчии,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2020	2020	1000					1000
Индикатор на успешност		Формирано здружение Број на членови на здружението								

2.1.4	Занаетчиските производи дел од туристичката понуда на општината,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	2000					2000
Индикатор на успешност		Отворена трајна поставка на занаетчиски производи Испечатен пропаганден материјал								
2.1.5	Саем на занаетчии,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	2000					2000
Индикатор на успешност		Одржан занаетчиски саем – еднаш годишно Број на излагачи на саемот Број на посетители кои го посетиле саемот								
				ВКУПНО	**9000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**9000**

ВИЗИЈА **КРУШЕВО - препознатлива дестинација со разнообразна туристичка понуда преку цела година. Крушево да биде посакувано еколошко место за живеење, град на историја и култура, развиени мали бизниси и рурален развој.**	**Временски период 2019 - 2022**
Стратешки Фокусирана Област 2: Занаетчиство, мали и средни бизниси ***Стратешка цел 2: Подобрување на условите и стандардот за живот во општината преку развој на мали бизниси, семејни бизниси и средните бизниси***	
Стратегија за партнерство: **Општина Крушево, Влада, релевантни министерства, АФПЗРР, деловен (приватен) сектор, донатори**	

Проекти		**Одговорен - лице/ орган и/или партнер/**	**Временска рамка**		**Извори на финансирање / буџет во (евра)**					**Вкупен Буџет**
			Почеток	**Време траење**	**Општина Крушево**	**Деловен сектор**	**Донатори**	**Влада, релевантни министерства, агенции**	**Др. извори на финансирање**	
2.2.1	Поддршка и потикнување на малите и средните бизниси (поволности од локална надлежност),	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022						0
Индикатор на успешност		Донесени решенија за ослободување од локалните даноци и такси за ново отворени фирми Број на донесени решенија за ослободување Донесен ЛУПД – торшоците за ЛУПД ги сноси општината								

2.2.2	Инкубатор за мали и средни бизниси,	(одделение за ЛЕР)	2020	2022			10000			10000
		Изработен проект за адаптација и реконструкција на постојан објект Распишан тендер и избор на изведувач Отворен инкубатор за мали и средни бизниси								
2.2.3	Поддршка во градењето на пазари за продажба на производите од малите бизниси, планирање на просторот кои ќе се применуваат на територијата на општина Крушево во функција на создавање и развој на занаетите, малите и средните бизниси, (поволности од локална надлежност)	Општина Крушево (одделение за ЛЕР, одделение за урбанизам)	2019	2022						0
Индикатор на успешност		Донесена урбанистичко планска документација								
2.2.4	Изградба на соодветна инфраструктура во индустриска зона Опаленик.	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2019	2020	15000			85000		100000
		Изработени проекти за сите видиви инфраструктура Изработени основни проекти за инфраструктура, ревизии, елаборати, согласности, одобренија за градење Распишан тендер и избор на изведувач								
				ВКУПНО	**15000**	**0**	**10000**	**85000**	**0**	**110.000**

<table>
<tr><td colspan="10">ВИЗИЈА
КРУШЕВО - препознатлива дестинација со разнообразна туристичка понуда преку цела година. Крушево да биде посакувано еколошко место за живеење, град на историја и култура, развиени мали бизниси и рурален развој.</td><td>Временски период
2015 - 2021</td></tr>
<tr><td colspan="11"><u>Стратешки Фокусирана Област 3: Рурален развој</u>
<u>Стратешка цел 1: Подобрување на економската моќ на населението преку стандардизирани производство на здрава храна,</u></td></tr>
<tr><td colspan="11">Стратегија за партнерство: Општина Крушево, Влада, релевантни министерства, АФПЗРР, деловен (приватен) сектор, донатори</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="2">/проекти</td><td rowspan="2">Одговорен - лице/ орган и/или партнер/</td><td colspan="2">Временска рамка</td><td colspan="5">Извори на финансирање / буџет во (евра)</td><td rowspan="2">Вкупен Буџет</td></tr>
<tr><td>Почеток</td><td>Време траење</td><td>Општина Крушево</td><td>Деловен сектор</td><td>Донатори</td><td>Влада, релевантни министерства, агенции</td><td>Др. извори на финансирање</td></tr>
<tr><td>3.1.1</td><td>Идентификување на земјоделски производи кои ќе се произведуваат на територијата на општина Крушево,</td><td>Општина Крушево (одделение за ЛЕР)</td><td>2019</td><td>2022</td><td>4000</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>4000</td></tr>
<tr><td colspan="3">Индикатор на успешност</td><td colspan="8">Извршена агрохемиска анализа на почвата
Извршена реонизација на земјоделските култури
Извршена деталнa реонизација на земјодеслките култури према метеролошки усллови
Створени услови за наводнување</td></tr>
<tr><td>3.1.2</td><td>Поддршка за брендирање на земјоделските производи,</td><td>Општина Крушево (одделение за ЛЕР)</td><td>2019</td><td>2022</td><td>2000</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>2000</td></tr>
<tr><td colspan="3">Индикатор на успешност</td><td colspan="8">Одржани обуки и семинари за начинот и постапката за брендирање
Дефинирани услови за брендирање на земјоделските производи
Идентификација и дефинирање на земјоделскиот производ кој ќе се брендира
Број на земјоделки производи за кои е започната постапка за бреднирање
Број на брендирани земјоделски производи
Дефинирање на начинот и постапката за управување со брендот</td></tr>
</table>

3.1.3	Поддршка и едукација за стандардизација на производството.	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2020	3000					3000
Индикатор на успешност		Одржани обуки и семинари за начинот и постапката за стандардизација на земјоделски производстводи Идентификација на целни групи Број на посетители на семинарите Број на индивидуални земјоделски производители кои го стандардизирале производството								
3.1.4	Поддршка и едукација за користење на средствата од ИПАРД програмата	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2020	1000					1000
Индикатор на успешност		Број на одржани семинари и работилници Број на слушатели на семинарите Број на земјоделски производители кои аплицирале за добивање на средства од ИПАРД Број земјоделски производители на кои им е одобрено користење на средства								
				ВКУПНО	**10.000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**10.000**

ВИЗИЈА ***КРУШЕВО - препознатлива дестинација со разнообразна туристичка понуда преку цела година. Крушево да биде посакувано еколошко место за живеење, град на историја и култура, развиени мали бизниси и рурален развој.***	

<u>Стратешки Фокусирана Област 3: Рурален развој</u>
<u>Стратешка цел 2: Подобрување на условите за живеење во руралните средини преку подобрување на патната, комуналната и социјалната инфраструктура,</u>

Стратегија за партнерство: **Општина Крушево, Влада, релевантни министерства, АФПЗРР, деловен (приватен) сектор, донатори**

проекти	**Одговорен - лице/ орган и/или**	**Временска рамка**	**Извори на финансирање / буџет во (евра)**	**Вкупен Буџет**

		партнер/	Почеток	Време траење	Општина Крушево	Деловен сектор	Донатори	Влада, релевантни министерства, агенции	Др. извори на финансирање	
3.2.1	Изградба на канализациони системи во населените места	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2019	2022	10000			400000	100000	510000
Индикатор на успешност		Изработен инфраструктурен и основен проект Одобрување на проектите со сите потребни дозволи Распишување на тендер за извршување на работите и избор на изведувач Издрадени канализациони системи Донесено одобрение за употреба (с. Норово, с.Пресил, с.Алданци, с. Врбоец, с. Св. Митрани, с.Саждево, с.Борино, с.Јакреново)								
3.2.2	Третман на цврстиот комунален отпад,	Општина Крушево (одделение за урбанизам) ЈКП Комуна	2019	2022.			100000			100000
Индикатор на успешност		Одржани работилници за начин и селекција на комуналниот отпад Набавка на конејнери за селекција на комуналниот отпад Уредување и отворање на пунктови за одлагање на електронскиот отпад во населените места								
3.2.3	Соодветна социјалната инфракструктура - изградба или реконструкција на објектите од социјалната инфраструктура,	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2019	2022	10000			50000		60000
Индикатор на успешност		Донесување на урбанистичко планска документација Изработка на проектна документација со сите потребни дозволи Распишување на тендер за извршување на работите и избор на изведувач Изградени објекти од социјална инфраструктура Донесено одобрение за употреба (Детска градинка во с. Бучин и дом за стари лица во Крушево)								
3.2.4	Изградба, реконструкција, санација на школите во населените места со акцент на енергетсака ефикасност на објектите	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2019	2022	300000		150000	150000		300000
Индикатор на успешност		Донесување на урбанистичко планска документација Изработка на проектна документација со сите потребни дозволи Распишување на тендер за извршување на работите и избор на изведувач Изградени и реконструирани објекти од сверата на образованието Донесено одобрение за употреба (С.Саждево, с.Јакреново, ОУ во Крушево- реконструкција на кров)								

3.2.5	Изградба или реконструкција на комунална инфраструктура. (патна, канализациона, водоснабдување)	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2019	2022	40000		50000	300000	100000	490000
Индикатор на успешност		Изработен инфраструктурен и основен проект Одобрување на проектите со сите потребни дозволи Распишување на тендер за извршување на работите и избор на изведувач Издрадени комунална инфраструктура Донесено одобрение за употреба (реконс.пат с.Алданци-с.Норово, с.Саждево-с.Јакреново-с.Борино, Реконстр. на улици во Крушево)								
				ВКУПНО	**360.000**	**0**	**300000**	**900.000**	**200.000**	**1.460.000**

ВИЗИЈА ***КРУШЕВО - препознатлива дестинација со разнообразна туристичка понуда преку цела година. Крушево да биде посакувано еколошко место за живеење, град на историја и култура, развиени мали бизниси и рурален развој.***	**Временски период 2019 - 2022**
Стратешки Фокусирана Област 3: Рурален развој ***Стратешка цел 3: Поттикнување на руралниот развој преку зголемено производство на еколошки земјоделски производи,***	
Стратегија за партнерство: **Општина Крушево, Влада, релевантни министерства, АФПЗРР, деловен (приватен) сектор, донатори**	

проекти	**Одговорен - лице/ орган и/или**	**Временска рамка**	**Извори на финансирање / буџет во (евра)**	**Вкупен Буџет**

		партнер/	Почеток	Време траење	Општина Крушево	Деловен сектор	Донатори	Влада, релевантни министерства, агенции	Др. извори на финансирање	
3.3.1	Подршка на испитувањето на условите за еколошко производство	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2021		1500	1500			3000
Индикатор на успешност		Изготвена агро-хемиска анализа на почвата за еколошко производство Сертификација на земјоделските парцели за еколошко производство Изготвен елаборат за заштита на животната средина								
3.3.2	Подршка и едукацијата за еколошко производство на земјоделски производи,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2021	1500					1500
Индикатор на успешност		Број на одржани семинари и работилници Број на посетители на семинарите Број на земјоделски производители кои започнале производство на еколошки производи								
3.3.3	Поддршка во градењето на пазари за продажба на еколошки земјоделски производи,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	2000					2000
Индикатор на успешност		Уредуен простор за продажба на еколоши земјоделски производи во рамките на градскиот пазар Изработена брошура за промоција на еколошките производи								
3.3.4	Системи за наводнување и одводнување,	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2019	2022	10000	10000		100000	100000	220000
Индикатор на успешност		Решавање на статусот на вештачките акумулации – Трстеник и Борино 1 и 2 Изработени основни проекти Распишушување на тендер и избор на изведувач Поставена мрежа за наводнување на земјодеслите површини кои ги покриваат овие три акумулации								
				ВКУПНО	**13500**	**11500**	**1500**	**100.000**	**100.000**	**226.500**

ВИЗИЈА ***КРУШЕВО - препознатлива дестинација со разнообразна туристичка понуда преку цела година. Крушево да биде посакувано еколошко место за живеење, град на историја и култура, развиени мали бизниси и рурален развој.***	**Временски период 2019 - 2022**

Стратешки Фокусирана Област 3: Рурален развој ***Стратешка цел 4: Поддршка на земјоделството и руралниот развој.***										
Стратегија за партнерство: **Општина Крушево, Влада, релевантни министерства, АФПЗРР, деловен (приватен) сектор, донатори**										
проекти		**Одговорен - лице/ орган и/или партнер/**	**Временска рамка**		**Извори на финансирање / буџет во (евра)**					**Вкупен буџет**
			Почеток	**Време траење**	**Општина Крушево**	**Деловен сектор**	**Донатори**	**Влада, релевантни министерства, агенции**	**Др. извори на финансирање**	
3.4.1	Поддршка на инвестиции во земјоделелски стопанства со цел нивно преструктуирање и надградба за достигнување на стандардите на ЕУ	(одделение за ЛЕР)	2019	2022	3000	0	0	0	0	3000
Индикатор на успешност		Број на одржани работилници Број на учесници на работилниците Број на поддржани земјодески стопанства,ослободени од локални даноци и такси								
3.4.2	Поддршка на инвестиции за преработка и модернизација на земјоделските и рибните производи со нивно преструктуирање и надградба за достигнување на стандардите на ЕУ	(одделение за ЛЕР)	2019	2022	3000	0	0	0	0	3000
Индикатор на успешност		Број на одржани работилници за примена на стандардите на ЕУ Број на идивидуални земјоделски производители кои го преструктуираат и модернизираат своето производство								
3.4.3	Поддршка на диверзификација и развој на рурални економски активности.	(одделение за	2019	2022	1000	0	0	0	0	1000

		ЛЕР)								
Индикатор на успешност		Број на поддржани индивидуални замјоделски стопанства Број на индивидуални земјоделски стопанства кои успешно применуваат диверзификација на производст.								
				ВКУПНО	**7000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**7000**

ВИЗИЈА ***КРУШЕВО - препознатлива дестинација со разнообразна туристичка понуда преку цела година. Крушево да биде посакувано еколошко место за живеење, град на историја и култура, развиени мали бизниси и рурален развој.***	**Временски период 2019 - 2022**

<u>Стратешки Фокусирана Област 4: Екологија</u>

<u>Стратешка цел 1: Подобрување на квалитетот на водите</u>

Стратегија за партнерство: **Општина Крушево, Влада, релевантни министерства, АФПЗРР, деловен (приватен) сектор, донатори**

проекти		**Одговорен - лице/ орган и/или партнер/**	**Временска рамка**		**Извори на финансирање / буџет во (евра)**					**Вкупен Буџет**
			Почеток	**Време траење**	**Општина Крушево**	**Деловен сектор**	**Донатори**	**Влада, релевантни министерства, агенции**	**Др. извори на финансирање**	
4.1.1	Континуирано снабдување на жителите на општината Крушево со квалитетна вода за пиење.	Општина Крушево (одделение за урбанизам) ЈКП Комуна	2019	2022				70000		70000

Индикатор на успешност		Добиена дозвола за зафаќање на вода од МЖС Изработена проектна документација Одобрување на проектите со сите потребни дозволи Распишување на тендер за извршување на работите и избор на изведувач Иградени систем за водоснабдување Донесено одобрение за употреба								
4.1.2	Спречување на загадувањето на подземните и површинските води.	Општина Крушево (одделение за урбанизам) ЈКП Комуна	2019	2022			10000			10000
		Изработен проект за реконструкција на кнализациониот систем во Крушево Реконструирани делови од оштетениот канализациониот систем								
4.1.3	Изградба на пречисистелна станица во Крушево	Општина Крушево (одделение за урбанизам) ЈКП Комуна	2019	2022	20000		100000	100000		220000
		Донесена урбанистичко проектна документација Изработена проектна документација Одобрување на проектите со сите потребни дозволи Распишување на тендер за извршување на работите и избор на изведувач Иградена прочистителна станица Донесено одобрение за употреба								
				ВКУПНО	**20.000**	**0**	**110.0000**	**170.000**	**0**	**300.000**

<table>
<tr><td colspan="9">ВИЗИЈА

КРУШЕВО - препознатлива дестинација со разнообразна туристичка понуда преку цела година. Крушево да биде посакувано еколошко место за живеење, град на историја и култура, развиени мали бизниси и рурален развој.</td><td colspan="2">Временски период 2019 - 2022</td></tr>
<tr><td colspan="11"><u>Стратешки Фокусирана Област 4: Екологија</u>

<u>Стратешка цел 2: Подобрување на условите за живот преку управување со цврстиот отпад</u></td></tr>
<tr><td colspan="11">Стратегија за партнерство: Општина Крушево, Влада, релевантни министерства, АФПЗРР, деловен (приватен) сектор, донатори</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="2">проекти</td><td rowspan="2">Одговорен - лице/ орган и/или партнер/</td><td colspan="2">Временска рамка</td><td colspan="5">Извори на финансирање / буџет во (евра)</td><td rowspan="2">Вкупен буџет</td></tr>
<tr><td>Почеток</td><td>Време траење</td><td>Општина Крушево</td><td>Деловен сектор</td><td>Донатори</td><td>Влада, релевантни министерства, агенции</td><td>Др. извори на финансирање</td></tr>
<tr><td>4.2.1</td><td>Интегрирано управување со цврстиот комунален отпад.</td><td>Општина Крушево (одделение за ЛЕР и Одделени е за урбанизам)
ЈКП Комуна</td><td>2019</td><td>2022</td><td></td><td></td><td></td><td>75000</td><td>75000</td><td>150000</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="9">Распишување на тендер за набавка на две возила за собирање на смет од населените места
Избор на добавувач
Набавени возила за собирање на смет</td></tr>
<tr><td colspan="5">ВКУПНО</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>75000</td><td>75000</td><td>150000</td></tr>
</table>

ВИЗИЈА ***КРУШЕВО - препознатлива дестинација со разнообразна туристичка понуда преку цела година. Крушево да биде посакувано еколошко место за живеење, град на историја и култура, развиени мали бизниси и рурален развој.***											**Временски период 2019 - 2022**
Стратешки Фокусирана Област 4: Екологија ***Стратешка цел 3: Да се зголеми заштитата на биодиверзитетот преку конкретни мерки и активности***											
Стратегија за партнерство: **Општина Крушево, Влада, релевантни министерства, АФПЗРР, деловен (приватен) сектор, донатори**											
/проекти		**Одговорен - лице/ орган и/или партнер/**	**Временска рамка**		**Извори на финансирање / буџет во (евра)**					**Вкупен буџет**
			Почеток	**Време траење**	**Општина Крушево**	**Деловен сектор**	**Донатори**	**Влада, релевантни министерства, агенции**	**Др. извори на финансирање**	
4.3.1	Спречување на загадувањето на почвата и поддршка на еколошкото производство.	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	2000					2000
Индикатор на успешност		Изработена брошура за начинот на спречување на загаување на почвата Број на одржани работилници во населените места Број на учесници кои учествувале на работилниците								
4.3.2	Возобновување на шумскиот фонд со пошумување на голините и ерозивните предели во општината	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	2000	10000				12000
Индикатор на успешност		Број на засадени садници Број на садници кои успешно напредуваат								
				ВКУПНО	**4000**	**10.000**	**0**	**0**	**0**	**14.000**

ВИЗИЈА ***КРУШЕВО - препознатлива дестинација со разнообразна туристичка понуда преку цела година. Крушево да биде посакувано еколошко место за живеење, град на историја и култура, развиени мали бизниси и рурален развој.***	**Временски период 2019 - 2022**

Стратешки Фокусирана Област 4: Екологија

Стратешка цел 4: Заштита на животната средина преку урбанистички развој и просторно планирање

Стратегија за партнерство: **Општина Крушево, Влада, релевантни министерства, АФПЗРР, деловен (приватен) сектор, донатори**

проекти		**Одговорен - лице/ орган и/или партнер/**	**Временска рамка**		**Извори на финансирање / буџет во (евра)**					**Вкупен буџет**
			Почеток	**Време траење**	**Општина Крушево**	**Деловен сектор**	**Донатори**	**Влада, релевантни министерства, агенции**	**Др. извори на финансирање**	
4.4.1	Урбанистичко планирање на просторот во населените места	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2019	2022	20000			20000		40000
Индикатор на успешност		Изготвени урбанисрички планови за села или изготвен општ акт (Саждево, Борино, Јакреново, Норово, Алданци, Врбоец, Свето Мтрани, Пресил)								
4.4.2	Урбанистичко планирање на просторот во Крушево	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2019	2022	30000			30000		60000
Индикатор на успешност		Измена и дополнување на дел од ГУП за град Крушево Изработен ДУП за споменична целина Изработен ДУП за контактна зона Изработени проекти за инфраструктура Изработени регулациски планови								
				ВКУПНО	**50.000**	**0**	**0**	**50.000**	**0**	**100.000**

ВИЗИЈА ***КРУШЕВО - препознатлива дестинација со разнообразна туристичка понуда преку цела година. Крушево да биде посакувано еколошко место за живеење, град на историја и култура, развиени мали бизниси и рурален развој.***										**Временски период 2019 - 2022**
<u>Стратешки Фокусирана Област 4: Екологија</u> ***<u>Стратешка цел 5: Заштита на животната средина преку подигањето на јавната свест во општината</u>***										
Стратегија за партнерство: **Општина Крушево, Влада, релевантни министерства, АФПЗРР, деловен (приватен) сектор, донатори**										
Проекти		**Одговорен - лице/ орган и/или партнер/**	**Временска рамка**		**Извори на финансирање / буџет во (евра)**					**Вкупен буџет**
			Почеток	**Време траење**	**Општина Крушево**	**Деловен сектор**	**Донатори**	**Влада, релевантни министерства, агенции**	**Др. извори на финансирање**	
4.5.1	Јакнење на свеста кај граѓаните за заштита на животната средина,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР, одделение за урбанизам)	2019	2022	2000	0				2000
Индикатор на успешност		Број на одржани работилници Изработена брошура Број на учесници на одржаните работилници Број на задоволни граѓани (анкета за оценка на задоволството)								
4.5.2	Воспоставување на еколошки и комунален ред во општината.	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2019	2022	2000	0				2000
Индикатор на успешност		Вработивање на комунален инспектор и комуналн редар								

4.5.3	Управување и справување на комуналниот отпад со селекција	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2019	2022	2000	2000	4000			8000
Индикатор на успешност		Број на доржани обуки за начинот на селекција Изработена брошура за начинот и постапката на селекција Набавка и поставување на канти за селектирање на отпадот Отворање на простор за одлагање на електронскиот отпад								
				ВКУПНО	**6.000**	**2.000**	**4.000**	**0**	**0**	**12.000**

ВИЗИЈА ***КРУШЕВО - препознатлива дестинација со разнообразна туристичка понуда преку цела година. Крушево да биде посакувано еколошко место за живеење, град на историја и култура, развиени мали бизниси и руралeн развој.***	**Временски период 2019 - 2022**

Стратешки Фокусирана Област 5: Култура и Историја
Стратешка цел 1: Зголеми посетеноста на Крушево преку заштита на културно - историското наследство на општината

Стратегија за партнерство: **Општина Крушево, Влада, релевантни министерства, АФПЗРР, деловен (приватен) сектор, донатори**

проекти		**Одговорен - лице/ орган и/или партнер/**	**Временска рамка**		**Извори на финансирање / буџет во (евра)**					**Вкупен буџет**
			Почеток	**Време траење**	**Општина Крушево**	**Деловен сектор**	**Донатори**	**Влада, релевантни министерства, агенции**	**Др. извори на финансирање**	
5.1.1	Валоризација и ревитализација на културното наследство,	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2019	2022	10000			30000		40000
Индикатор на успешност		Изготвени заштитно конзерваторски основи за сите урбанистички планови за Крушево Изготвени проекти за ревитализација								
5.1.2	Мечкин Камен да стане историско наследство во	Општина Крушево (одделение за урбанизам)	2019	2021			30000			30000

	функција на развојот,									
Индикатор на успешност			Решавање на статусот на локалитетот Мечкин Камен							
5.1.3	Мапирање на културно - историското наследство.	Општина Крушево (одделение за ЛЕР, одделение за урбанизам)	2019	2022	5000					5000
Индикатор на успешност		Изготвена студија за реваролизација на објектите со културно-историско значење								
				ВКУПНО	**15000**		**30000**	**30000**		**75000**

ВИЗИЈА ***КРУШЕВО - препознатлива дестинација со разнообразна туристичка понуда преку цела година. Крушево да биде посакувано еколошко место за живеење, град на историја и култура, развиени мали бизниси и рурален развој.***	**Временски период 2019 - 2022**

Стратешки Фокусирана Област 5: Култура и Историја

Стратешка цел 2: Заштита на старoградската архитектура и отворање спрема поситителите

Стратегија за партнерство: **Општина Крушево, Влада, релевантни министерства, АФПЗРР, деловен (приватен) сектор, донатори**

Активности/проекти		**Одговорен - лице/ орган и/или партнер/**	**Временска рамка**		**Извори на финансирање / буџет во (евра)**					**Вкупен буџет**
			Почеток	**Време траење**	**Општина Крушево**	**Деловен сектор**	**Донатори**	**Влада, релевантни министерства, агенции**	**Др. извори на финансирање**	
5.2.1	Поддршка за отворање на	Општина Крушево (одделение за ЛЕР,	2019	2022	3000	0	3000	0	0	6000

	објектите со старградска архитектура за посетителите.	одделение за урбанизам)								
Индикатор на успешност		Изготвени основни проекти за адаптација на објекти од старградсата архитектура								
				ВКУПНО	**3000**	**0**	**3.000**	**0**	**0**	**6.000**

ВИЗИЈА

КРУШЕВО - препознатлива дестинација со разнообразна туристичка понуда преку цела година. Крушево да биде посакувано еколошко место за живеење, град на историја и култура, развиени мали бизниси и рурален развој.

Временски период 2019 - 2022

Стратешки Фокусирана Област 5: Култура и Историја

Стратешка цел 3: Зачувување и заштита на културно-историското наследство преку негово вклучување во современите услови на живот во општината

Стратегија за партнерство: **Општина Крушево, Влада, релевантни министерства, АФПЗРР, деловен (приватен) сектор, донатори**

проекти		**Одговорен - лице/ орган и/или партнер/**	**Временска рамка**		**Извори на финансирање / буџет во (евра)**					**Вкупен буџет**
			Почеток	**Време траење**	**Општина Крушево**	**Деловен сектор**	**Донатори**	**Влада, релевантни министерства, агенции**	**Др. извори на финансирање**	
5.3.1	Поддршка во организирањето на настани & фестивали.	Општина Крушево (одделение за ЛЕР, одделение за урбанизам)	2019	2022	10000	5000	5000		10000	30000

Индикатор на успешност		Број на организирани настани фестивали од областа на културата Број на учесници на настанот Број на посетители на настанот								
				ВКУПНО	**10000**	**5000**	**5000**	**0**	**10000**	**30000**

ВИЗИЈА ***КРУШЕВО - препознатлива дестинација со разнообразна туристичка понуда преку цела година. Крушево да биде посакувано еколошко место за живеење, град на историја и култура, развиени мали бизниси и рурален развој.***									**Временски период 2019 - 2022**	
<u>Стратешки Фокусирана Област 5: Култура и Историја</u> ***<u>Стратешка цел 4: Зголемување на посетеноста на Крушево преку промоција на културно - историското наследство на општината</u>***										
Стратегија за партнерство: **Општина Крушево, Влада, релевантни министерства, АФПЗРР, деловен (приватен) сектор, донатори**										
/проекти		**Одговорен - лице/ орган и/или партнер/**	**Временска рамка**		**Извори на финансирање / буџет во (евра)**					**Вкупен буџет**
			Почеток	**Време траење**	**Општина Крушево**	**Деловен сектор**	**Донатори**	**Влада, релевантни министерст ва, агенции**	**Др. извори на финансирање**	
5.4.1	Поставување на сигнализација за културно - историското наследство во оппштинта,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР, одделение за урбанизам)	2019	2020	10000					10000
Индикатор на успешност		Донесена програма за поставување на урбана опрема Изготвена проектна документација Добиена согласност за поствување на урбаната опрема Распишување на тендер и избор на добавувач Поставена урбана опрема - сигналитика								

5.4.2	Промоција на културно - историското наследство во оппштинта,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР, одделение за урбанизам)	2019	2022	2500		2500			5000
Индикатор на успешност		Изработен промотивен материјал Број на посетители на културно историските места Број на продадени влезници во НУ								
5.4.3	Учество на туристички берзи и саеми,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР)	2019	2022	6000	2000				8000
Индикатор на успешност		Учество на туристички саеми								
5.4.4	Унапредување на содржината и промоција на на НКС“Десет дена Крушевска република“,	Општина Крушево (одделение за ЛЕР, одделение за урбанизам)	2019	2022	7000			7000		14000
Индикатор на успешност		Изработен промотивен материјал Број на научни работници, учесници на панел дискусиите Број настани во рамките на НКС Број на туристи кои ги следеле настаните								
5.4.5	Вмрежување во функција на промоција на културно – историското наследство на општината.	Општина Крушево (одделение за ЛЕР, одделение за урбанизам)	2019	2022	3500					3500
Индикатор на успешност		Изработена мрежа за промоција на културно историското наследство Број на корисници на мрежата за промоција Број на посетители на мрежата								
				ВКУПНО	**29000**	**2000**	**2500**	**7.000**	**0**	**40.500**